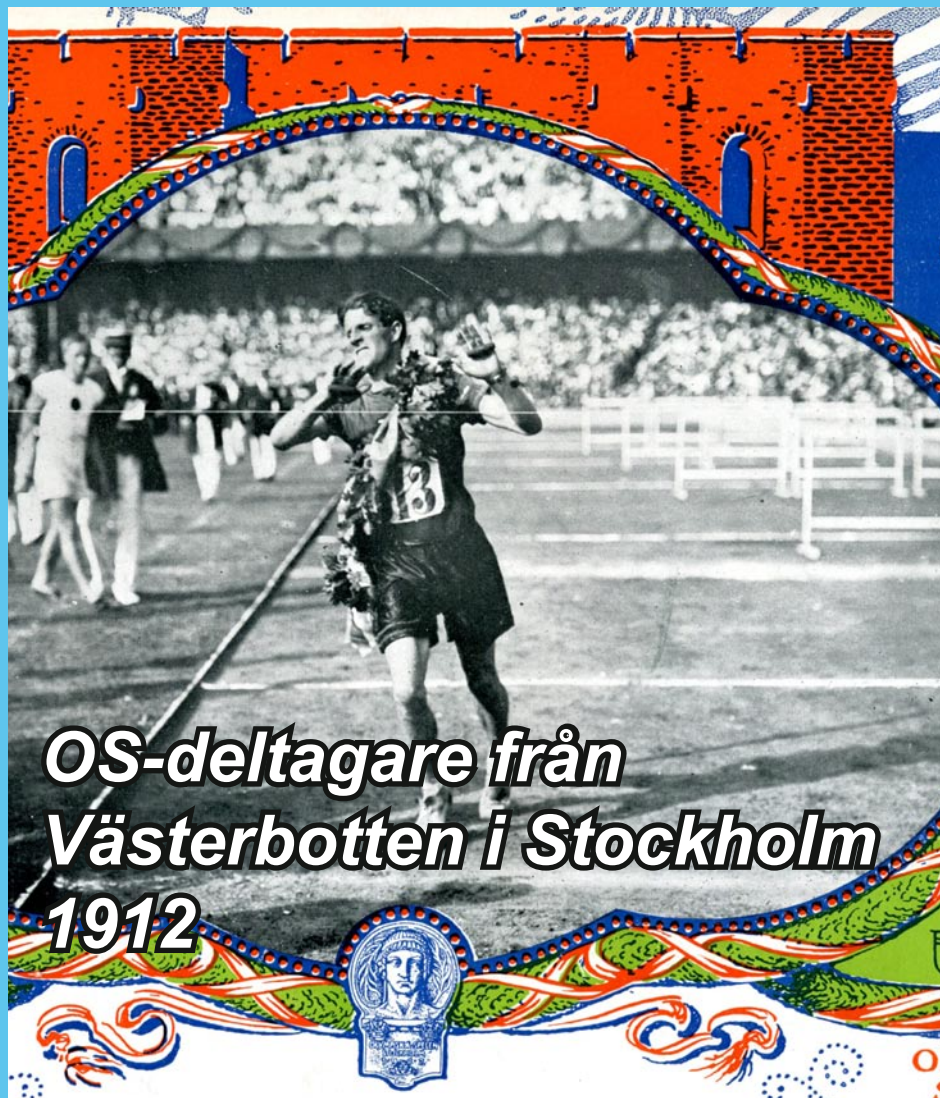

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

**OS-deltagare från
Västerbotten i Stockholm
1912**

Vid Idrottscaféträffen i Umeå den 14 juni 2012 delade Guld-Martin Lundström t.v., IFK Umeå ut 2012 års stipendium ur sin skidfond till klubbkamraten Jonna Sundling th. Ivar Söderling i mitten, granskar det snygga diplommet. Foto: Urban Bengtson

Daniel Lindgren från Vägsele presenterade vid caféträffen den 14 juni sin bok om tidernas OS. Foto: Urban Bengtson

VISUELLT nr 39 *november 2012* 2/2012.

Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

Omslagets första sida: OS i Stockholm 1912 med Umeåborna Carl Nicarnor Andersson 24 på marathont och Nils I Häggström (12:a i modern femkamp, bilden är ett montage).

INNEHÅLL

Sid

Redaktionellt	2
Fynd på mormors vind om OS i Stockholm 1912	4
<i>av Ivar Söderlind</i>	
Boken om olympiska sommarspel, idrottscafé i Umeå i juni 2012	10
<i>av Lars Lindgren</i>	
Axel Wikström – skidåkaren från Stämmingsgården i Skellefteå	12
<i>av Gustaf Adolf ”Gucken” Dahlin</i>	
Tegsnässkidan – en hundraårig tradition, idrottscafé i Tegsnäset i april 2012.....	16
<i>av Gunnar Eriksson</i>	
Gunder Hägg lockade storpublik till Norrvalla i Skellefteå 1942	18
<i>av Bruno Lundström</i>	
Boxning – en klassisk idrott i Västerbotteen, idrottscafé i Umeå i mars 2012	23
<i>av Lars Lindgren</i>	
Ishockeykanonen Hasse Svedberg, Skellefteå AIK	25
<i>av Bosse Fuhrman</i>	
DM på skidor i Västerbotten.....	28
<i>av Lars Lindgren</i>	
Sunnanå SK – klubben med egen föreningsidé, idrottscafé i Skellefteå i januari 2012	34
<i>av Staffan Brännström</i>	
Badmintonsportens historia i Västerbotten, idrottscafé i Umeå i november 2011	43
<i>av Lars Lindgren</i>	
Rolf Holmström – målsportaren från Boliden	46
<i>av Bosse Fuhrman</i>	
Nordahlsmatcher i Umeå och Hörnefors	50
<i>av Lennart Jonsson</i>	
En mästare har lämnat oss - minnesord om Kenneth Israelsson, IFK Umeå.....	56
<i>av Ivar Söderlind</i>	
Aktuella meddelanden	57
Medlemsmatrikel	60

Redaktionellt

Här kommer Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap för andra gången under 2012 ut med ett fullmatat nummer av Visuellt, denna gång vid årsskiftet 2012/2013. Vi har åter igen haft professionell hjälp av Anders Rönnlund på IFK Umeås kansli med tryckning, redigering, layout och fotohantering. Även övrig kanslipersonal - Mats Bäckström, Anton Jonsson och Harry Karlsson - har varit till stor hjälp. De är alla fyra numera hedersmedlemmar i Sällskapet. Efter att i 12 år haft sitt kansli intill Vildmannavallen på gamla I 20:s regementsområde flyttade man i juni 2012 in i nya trivsamma lokaler i direkt anslutning till klubblokalerna på Hyggesvägen 19.

Ivar Söderlind inleder med att berätta om när han på sin mormors vind i början av 1960-talet hittade 24 häften om Stockholmsolympiaden 1912. Utifrån dessa häften gör han nu nedslag från OS-tävlingarna med fokus på ett antal svenska segrare och de två deltagande västerbottningarna. Därefter rapporterar Lars Lindgen från caféträffen på Hyggesvägen i Umeå den 14 juni då Lars bror Daniel Lindgren inför 55 frågvisa åhörare presenterade sin nyutkomna bok på drygt 300 sidor om tidernas sommar-OS. Lars rapporterar även från caféträffarna i Umeå om badmintonsportens historia i november 2011 och om boxningens historia i mars 2012. I artikeln ”DM på skidor i Västerbotten” gör Lars en historisk genomgång av dessa tävlingar som under en följd av år pågick under en hel vecka och var stora och omskrivna arrangemang. I en klassisk artikel från 1970-talet presenterar ”Gucken” Dahlin – legendarisk sportjournalist på Västerbottens Folkblad – skidåkaren Axel, Wikström, Skellefteå, dubbel olympisk silvermedaljör under 1930-talet. Gunnar Eriksson rapporterar om caféträffen i Tegsnäset den 24 april då Tomas Nilsson och hans söner Benny och Jimmy berättade om den 105 år gamla Tegsnässkidan. Det handlade om företagets historik, utveckling och tillverkningen av de berömda skidorena.

Vår ständige medarbetare Bruno Lundström, som avled i april 2012, bidrar denna gång med berättelsen om världsrekordhållaren Gunder Hägg som mitt under brinnande världskrig 1942 lockade storpublik till Norrvalla i Skellefteå (artikeln första gången publicerad 2002 i ”Friidrottens historia i Skellefteå”). I en utförlig artikel, ”Sunnanå SK – klubben med en egen föreningsidé som blev bäst i Europa”, sammanfattar Staffan Brännström den givande caféträffen i Skellefteå med Sunnanå SK i januari 2012. Lennart Jonsson, sekreterare i VIS 2001-2005, vet det mesta om sitt Hörnefors, och skriver initierat om Nordahlsmatherna i Umeå och Hörnefors som spelades vid fem tillfällen under åren 1946-1967. Bosse Fuhrman, tidigare journalist på ”Norrnan” berättar om ishockeykanonen Hasse Svedberg och målsportaren Rolf Holmström, som båda avled sommaren 2012. Hasse utsågs till Sveriges bäste ishockeyspelare 1958. Avslutningsvis berättar Ivar om Kenneth Israelsson, IFK Umeå, länets bäste manlige boxare genom tiderna, som avled i oktober 2012.

Under 2012 har även idrottsprofilerna Börje Jonsson, Umeå och Stig Näslund, Dalasjö (båda medlemmar i VIS) avlidit. Börje var länets bäste medeldistansare i början av 1960-talet och Stig stor ledarprofil i Dalasjö IK Framåt. Vi kommer att uppmärksamma dem i kommande nummer av Visuellt.

Vi siktar på att nästa nummer av Visuellt skall komma ut i april-maj 2013 med bland annat rapporter från de senaste caféträffarna (friidrott, brottning, ishockeymålvakten "Sventa" Enqvist idrottsminnen och idrottsskador i ett historiskt perspektiv). Ivar håller på med en berättelse om Skidfrämjandets nationella tävlingar på skidor i Umeå 1902 (inofficiellt svenskt mästerskap), den första större skidtävlingen i Västerbotten. På gång är också en längre artikel om 1930-talets 12 arbetaridrottsföreningar i Västerbotten, ett ofta efterfrågat ämne. Det är en omarbetning av en artikel som publicerades i Visuellt 1996. Vi har även för avsikt att redovisa inslag ur de intervjuer som Eskil Tåg, Staffan Brännström och "Bibo" Boström gjort med äldre idrottsledare. Vi uppmanar många fler av alla våra idrottshistoriskt intresserade att bidra med text och fotografier till Visuellt. Vi är även intresserade av att få tips om intressant idrottshistoriskt material liksom på teman och platser för våra idrottscaféträffar. **Det vore också bra** om fler av alla dem som under caféträffarna talar om att bli medlemmar i VIS gör slag i saken. Se hur man blir medlem längre ned på denna sida

Umeå i november 2012

Ivar Söderlind
Gökropsvägen 5 B
906 51 UMEÅ
Tel 090/77 51 68
ivar@ortrask.se

Lars Lindgren
Hoppets Gränd 10
903 34 UMEÅ
Tel 090/12 80 25
larsli@telia.com

Hans-Olof Lundqvist
Skogsbrynet 4
903 43 UMEÅ
090/13 28 70, 070/378 80 79
hans-olov.lundkvist@folkbladet.nu

BLI VIS-MEDLEM!

Sätt in medlemsavgiften på pg 38 98 30 – 1. Glöm inte bort att ange namn och adress på inbetalningskortet!

Medlemsavgifter

Oförändrade medlemsavgifter gäller under 2012:

Enskilda personer = 100kr

Förbund och organisationer = 250kr

Idrottsföreningar = 150kr

Kommuner = 10 öre per kommuninvånare

Fynd på mormors vind om OS i Stockholm 1912

av Ivar Söderlind

I början av 1960-talet gjorde jag ett fynd på vinden i min mormors gamla hus i Åsele. I en trälåda bland gamla nummer av veckotidningen Allers hittade jag 24 välbevarade 16-sidiga häften med färggranna omslag om Stockholmsolympiaden 1912. Jag hade då ingen aning om att de här häftena fanns. Det var min morfar, född 1883 och avliden i en drunkningsolycka redan 1920, som köpt dessa "dyrgripar" efter OS. Han var skogsförvaltare i Åsele under 1910-talet och fram till sin död.

Ivar Söderlind hittade häftena om OS i Stockholm för 100 år sedan, hemma på mormors vind i Åsele. Foto: Inger Nilsson

Enligt de uppgifter jag fått var han mycket idrottsintresserad och fanns på plats i Stockholm under en del av tävlingsdagarna vid OS. Dessa 24 häften på totalt 364 sidor, utgivna av Åhlén och Åkerlunds förlag i Göteborg, innehåller tävlingsreferat, resultat, statistik och inte minst ett 100-tal svartvita foton, som fortfarande efter 100 år håller hög kvalitet. Häftena, som för hundra år sedan endast kostade 35 öre per styck (motsvarar 15 kronor i 2012 års penningvärde), har jag låtit binda in i ett elegant blått band.

Läste med stort intresse om OS i Stockholm

I häftena studerade jag de fina bilderna och läste med stort intresse framför allt om svenska insatser, vilket inspirerade mig att söka efter ytterligare fakta i andra källor. Bland 28 deltagande länder vann Sverige nationstävlingen före USA och tog hem 63 medaljer (25 guld, 24 silver och 16 brons). Här följer nedslag från Stockholms-OS med fokus på ett antal svenska segrare.

Elegante **Erik Lemming**, från IS Lyckans Soldater i Göteborg, vann sitt tredje OS-guld i spjut genom att kasta världsbästa 60.64 (det noterades ännu inte officiella världsrekord i friidrott).

Erik Lemming, OS-guld i spjut i Stockholm.

Gustaf ”Topsy” Lindblom, senare känd som redaktionschef för Idrottsbladet och under många år chef för danspalatset Nalen i Stockholm, vann tresteg med svenska rekordet 14.76 före sina landsmän Georg Åberg (14.51) och Erik Almlöv (14.17).

Mycket omskriven är femkampen och tiokampen där amerikanen och indianen **James (Jim) Thorpe** tog hem överlägsna segrar. Hans resultat i tiokampen skulle ha räckt till silver i OS 1948. Men i början av 1913 blev Thorpe diskvalificerad och hans namn ströks ur resultatlistorna. Tiokampsguldet överlämnades till tvåan i tävlingen svensken **Hugo Wieslander**. Anledningen var att amerikanen sommaren 1911 spelat i ett professionellt basebollag i en mindre serie. År 1982, 29 år efter Thorpes död, beslutade Olympiska Kommittén (IOK) att Thorpe var den rätte segraren och hans två OS-medaljer överlämnades sedan till hans äldsta dotter.

I dragkampen inne på Stockholms Stadion, en idrott som vid denna tid räknades till friidrotten, segrade ett **svenskt lag** bestående av sex poliser från Stockholm förstärkta med en polis från Göteborg och en fiskare från Sandhamn mot ett engelskt lag bestående av poliser från London.

Brädgårdsarbetaren **Claes ”Göta Lejon” Johansson** triumferade i grekisk romerska i brottningsens mellanvikt bland 67 deltagare utan att behöva gå någon finalmatch. Semifinalen mellan Klein, Ryssland och Asikainen, Finland hade pågått i 12 timmar i solhettan på Stockholms Stadion och den segrade ryssen orkade inte ställa upp i finalen dagen efter. Den 27-årige svensken hade själv gått åtta matcher i solvärmen och fallbesegrat finnen Jokkinen efter 10 timmars hård brottnings. Först efter 1912 infördes tidsgränser inom brottnings.

Äldste guldmedaljören genom tiderna

64-åringen **Oscar Svahn** med sitt långa vita skägg ingick, tillsammans sin son Alfred, i laget som segrade i skytte löpande hjort (äldste olympiske guldmedaljören genom tiderna). Fyra år tidigare, vid OS i London 1908, hade han vunnit det individuella guldet i löpande hjort enkelskott. Vid OS i Antwerpen 1920 tog han som 72-åring silver i hjortskyttets lagtävling (än en gång tillsammans med sonen Alfred) och blev därmed den äldste OS-medaljören någonsin.

Oscar Svahn, olympisk guldmedaljör vid 64 års ålder.

Erik ”Loppan” Adlerz tog två guld i simhoppning (avgjordes i Djurgårdsbrunnsviken) både i varierande och raka höga hopp (10 m). Under åren 1932- 1957 var han Svenska Simförbundet rikstränare och själv minns jag honom från mitten av 1950-talet vid ett besök i Lycksele när vi ungdomar hade simträning i staden 16-metersbassäng.

Blygsamt kvinnligt deltagande

Det kvinnliga deltagandet vid OS i Stockholm var mycket blygsamt. Av totalt 2547 deltagare var endast 57 (2 procent) kvinnor. "Tillåtna" idrotter för kvinnor var gymnastik, tennis, simning och simhoppning. I höga hopp var Sverige mycket framgångsrikt med fem svenskor bland de sex främsta. 17-åriga **Greta Johansson** vann före landsmaninnan Lisa Regnell. Greta blev därmed Sveriges första individuella kvinnliga olympiska guldmedaljör genom tiderna. Hon har berättat att hon lärde sig simhoppning genom "*trial and error*" eftersom de kvinnliga idrottarna inte hade någon tränare till hjälp. Hon emigrerade till USA 1913 och blev tillsammans med sin make Ernst Brandsten en aktiv del av simhoppningens enorma utveckling i USA.

Greta Johansson, 17-årig guldmedaljör i höga hopp.

Löjtnant Nils Häggström - länets förste OS-deltagare genom tiderna

Jag visste inte vid tiden för mitt fynd på mormors vind att två idrottsmän från Västerbotten och Umeå deltog vid OS i Stockholm och kunde också återfinna deras namn då jag noggrant läste igenom min morfars OS-häften. Det var löjtnant **Nils I Häggström** från Kungl. Västerbottens Regementes IF i modern femkamp och 35-åriga sergeanten **Carl Nicanor Andersson** från Norrlands Dragonregementes IF i maratonlöpning. Modern femkamp avgjordes den 8-12 juli och maraton den 14 juli. Häggström är alltså länets allra första OS-deltagare genom tiderna. Båda var även aktiva på ledarplanet. På 1910-talet var Carl Nicanor ledamot och Nils suppleant i Västerbottens Idrottsförbunds styrelse.

12:a modern femkamp

Löjtnant Nils I Häggström slutade 12:a i "svenskgrenen" modern femkamp (skjutning, simning, värjfkätning, ridning och terränglöpning) som för första gången stod på det olympiska programmet. En kommitté med svenskar utarbetade reglerna inför OS 1912. Häggström hade tidigare under året beviljats bidrag från Västerbottens Idrottsförbund för träning i Stockholm för att förbereda sig inför OS tillsammans med Sveriges bästa femkampare. I OS-häfte nr 15 framgår att Västerbottningen Häggström blev tvåa både i ridmomentet och avslutningsgrenen 4000 terränglöpning (endast tre sekunder efter segraren) men lyckades inte så bra i övriga grenar. Slutresultatet

Nils I Häggström, från Umeå slutade 12:a i modern femkamp.

bestämdes av summan av platssiffrorna i alla fem grenarna. Svenskar belade de fyra främsta platserna Segrare blev löjtnant **Gösta Lilliehöök** från Svea artilleriregemente i Stockholm med platssiffra 27 före ytterligare tre svenska officerare. Häggström på sin 12:e plats (8:e svensk) bland 32 startande från 10 nationer hade platssiffra 68.

Framgångsrik i allmän idrott

I Västerbotten hade löjtnant Häggström tidigare varit framgångsrik i allmän idrott (friidrott). Vid premiären för distriktsmästerskap i länet 1909 segrade han på både 1500 m (5.04.6) och 10 000 m (38.34.6). 1910 upprepade han segern på 1500 m, för övrigt med Carl Nicanor Andersson som trea. I Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910 framgår att Häggström vann på grund av sin ”utomordentliga” spurt. Segertiden 4.41.4 var av toppklass. Båda åren avgjordes tävlingarna uppe på Västerbottens Regementes övningsfält, en arena omsluten av en 400 meters lina och med en i marken nedhuggen gropig och ojämn löparbana i ytterkanten. Musik utfördes hela tiden under tävlingarna alternerande av Västerbottens Regementes och Dragonregementets musikkårer.

Carl Nicanor Andersson, 24:a på marathon

I ”tropisk” hetta söndagen den 14 juli 2012 blev konditionsfenomenet Carl Nicanor Andersson, hovslagare från Håckmark och sergeant från Norrlands Dragonregementes IF, 24:e man och tredje svensk i marathon vid Stockholms-OS med tiden 3 timmar och 6 minuter. I den fruktansvärda hettan avled en löpare, en portugis, av värmeslag. I de svenska uttagningarna till OS under våren 2012 blev ”Gamm-Svarten”, som han kallades på grund av sin ålder och sin mörka hårfärg, fyra med den goda tiden 2.46.08.

I OS-häfte nr 9 framgår att Andersson efter fem km var 16:e man, 50 sekunder efter täten. Andra kontrollstationen 15 km efter Stockholms Stadion passerade *”den svenske sergeanten, skidlöparen och maratonmannen Andersson”* fyra minuter och 5 sekunder efter den finske favoriten Hannes Kolehmainen som då var i ledningen men liksom många andra tvingades att bryta. Carl Nicanor kämpade vidare och plågade sig i mål nära halvtimmen efter sydafrikanen Mc Arthur som segrade på 2 tim 36 min och 54 sekunder. Tilläggas bör att Kolehmainen totalt sett var spelens mest framgångsrike idrottsman med seger på 5 000 m (14:36.6), 10000 m (32:20.8) och i terränglöpning. På 5000 och 10000m utklassade han de gamla världsrekorden.

Carl Nicanor Andersson vann många segrar. I Stockholms-OS blev han 24:a på marathon.

Mycket omskriven, både före och efter marathonloppet, var svenske maratonmästa-

ren **Sigge Jacobsson** från Södermalms IK som av många tippades som segrare. Han hade förberett sig minutiöst inför OS med träningsdoser på 18 mil i veckan och träning i timmar på en torkvind vid Tanto Sockerbruk för att vänja sig vid löpning i stark värme. Till publikens besvikelse slutade Sigge ”bara” sexa (bäste Europé). En starkt bidragande orsak skulle varit att han dagen till ära använde sig av ett par splitternya löparskor och drabbades av svårt skoskav under senare delen av loppet.

Sigge Jacobsson drabbades av skoskav och blev ”bara” 6:a i marathonloppet.

Carl Nicanor var en förgrundsfigur i länets idrott

Carl Nicanor Andersson (1877-1956) var den store förgrundsfiguren inom Västerbottensk idrottsliv i början av 1900-talet. Han var toppman i idrott under alla årstider som skidlöpare, banlöpare, terränglöpare, marathonlöpare, jaktryttare, fåktare, orienterare, skytt, sparkstöttingåkare (!) osv. I Västerbotten första DM på skidor 1910 segrade han på 60 km och vann under kommande år ytterligare fyra distriktsmästerskap på skidor tillsammans med 18 DM-tecken i ban- och terränglöpning. Vid Skid-DM i Umeå 1911 vann han 30 km med 8 minuter före tvåan och 60 km med 9 minuters marginal. Nationellt känd blev han 1909 då han vid Nordiska Spelen i Stockholm segrade på distanstävlingen 17 mil på skidor för militärer med start i Krylbo. Vid målet på Östermalms Idrottsplats hade man beräknat första ankomst kl 9.00 på måndagsmorgonen men redan vid sjutiden kom han till funktionärernas förvåning instormande.

Sista gången som Carl Nicanor fick stor uppmärksamhet i idrottsliga sammanhang var inför OS i Helsingfors 1952 då han som 75-åring fick hedersuppdraget att springa en sträcka i Umeå med den olympiska elden som var på väg till Helsingfors. Med fjäderlätta steg och iförd sin gamla tävlingsdräkt från Norrlands Dragoner löpte han sin sträcka.

Carl Nicanor Andersson sergeant vid Norrlands Dragonregemente, Umeå och toppman i många idrotter vid 1900-talets början.

Några OS-segrare i Stockholm ur Ivars OS-häften från 1912

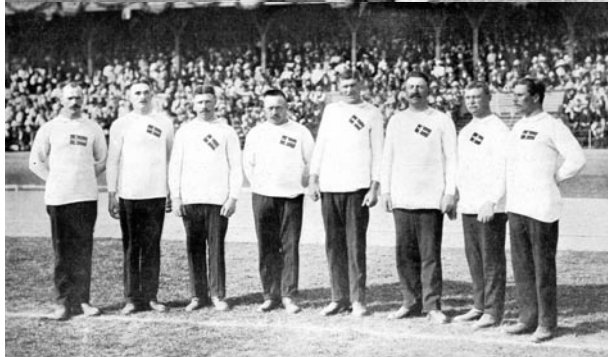
Erik "Loppan" Adler tog guld i simhoppning.

Jim Thorpe, USA vann överlägset guld i femkamp och tiokamp men diskvalificerades.

Sveriges lag segrade i dragkamp inne på Stockholms stadion.

Bilden längst upp till höger. Hannes Kolehmainen, Finland vinner 5000 m före Bouin, Frankrike. Finnen var spelens mest framgångsrike idrottsman med segrar på 5000 m , 10000 m och terränglöpning.

Boken om Olympiska sommarspel Idrottscafé i Umeå i juni 2012

av Lars Lindgren

Vid en extrainsatt caféträff med Västerbotens idrottshistoriska Sällskap i Umeå den 14 juni 2012 presenterade Daniel Lindgren från Vägsele i Lycksele kommun sin nyutkomna bok om tidernas sommar-OS. En bok han har kallat "Boken om sommarspelen. Från Aten 1896 till London 2012". Lindgrens bok är en fyllig historia på drygt 300 sidor med en mängd bilder, både svart-vita och i färg.

Mycket om antika olympiska spelen

Även om titeln säger att boken handlar om perioden 1896-2012 så finns i den också ganska mycket om de antika olympiska spelen. OS har behandlats i ett otal böcker och man kanske tycker, att det borde vara färdigskrivet om detta idrottsliga fenomen, men Daniel har hittat bra infallsvinklar och han behandlar ämnet bland annat genom att under olika teman ta upp frågor som kön, ras, fusk, doping, idrott och politik och även en del andra OS-spörsmål.

– Min egen OS-historia börjar egentligen 1960. Då kom TV till min hemtrakt samtidigt som OS i Rom. Min förståndiga mor skrev på ett intyg om att jag led av en efterhången maginfluensa och jag skolkade två veckor från läroverket i Lycksele för att kunna totalbevaka OS-tävlingarna, berättade Daniel för de 55 åhörarna i IFK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen.

Wilma Rudolph i Rom 1960

Hos Daniel Lindgren satte OS 1960 oförglömliga spår. -Jag såg allt och den jag imponerades allra mest av var Wilma Rudolph. Hon vann både 100 m, 200 m och hade en avgörande roll, när hon var med och tog OS-guld i stafett. Hennes livshistoria har jag bland annat i hennes memoarer följt fram från det att hon var ett barn med polio till hennes död i cancer 1994.

Om vi tittar på Sverige och OS är Daniel snabbt klar med sina favoriter.

-Ska jag utse de bästa så är det ingen tvekan. Kanotisterna Agneta Andersson och Gert Fredriksson i sommar-OS Inom vintersporterna tycker jag att Anja Pärson är Sveriges bästa idrottsskvinna alla kategorier och i alla tider. På herrsidan sätter jag Sixten Jernberg främst.

Pierre de Coubertin mötte motstånd

När baronen Pierre de Coubertin efter ett besök i London 1890 satte i gång med sina planer på ett OS mötte han motstånd, men olympiska spel blev det sex år senare. Mycket har hänt under resan gång fram mot 2012. Internationella Olympiska Kommittén, IOK, var i början negativ till televisionens intåg på OS-arenan, men vi vet alla hur det gick med det.

– Om vi tittar på de olympiska ringarna, olympiaflaggan och den olympiska elden är det inget företag som matchar dem som symboler. Inte ens McDonalds eller Coca Cola, menade Daniel.

Daniel Lindgren presenterar sin nyutkomna bok om sommar-OS.

Foto: Urban Bengtson

Enorm utveckling under 116 år

Att olympiska spelen har utvecklats enormt under de 116 åren bevisas bland annat av dessa siffror, som Daniel redovisade vid caféträffen.

-I de första spelen fanns det ingen kvinnlig deltagare. I årets OS i London finns det kvinnliga deltagare i alla grenar. Till och med i boxning. De första spelen hade 245 deltagare från 14 nationer. I Peking 2008 var det drygt 4 800 kvinnor och mer än 5 800 män och deltagarna kom från mer än 200 nationer.

Idrottscaféträffen om olympiska spel inleddes med att "Guld-Martin" Lundström delade ut 2012 års stipendium ur sin skidfond till IFK Umeås lovande skidtjej Jonna Sundling.

Foto: Urban Bengtson

Axel Wikström – skidåkaren från Stämmingsgården i Skellefteå

av Gustaf Adolf "Gucken" Dahlin

Detta är en något förlängd artikel av G A "Gucken" Dahlin (1910 -1988), Skellefteåbo och AIK:are sedan barnsben. Han var ordförande i Skellefteå AIK under 1950-talet (senare hedersordförande), frisör och allroundkunnig sportjournalist på Västerbottens Folkblad i över 30 år. Den artikel som här presenteras ingick i artikelserien "Stjärnor man minns" som publicerades i VF i början på 1970-talet och bygger i stor utsträckning på vad den dubble olympiske silvermedaljören Axel Wikström (1907-1976) då berättade för "Gucken" i en intervju.

Vann Lahtis femmil 1935

Det väckte en enorm uppmärksamhet när Axel Wikström, bondsonen från Stämmingsgården strax väster om Skellefteå stad, 1935 skidade hem Lahtisspelens femmilslopp som förste utlänning. Det

var en prestation som gav genljud i hela skidvärlden. Det betraktades mer eller mindre som en omöjlighet. När den svenska flaggan gick i topp på segermasten, hade Axel också vunnit med hela tio minuter före Kalle Heikinen och ytterligare två finländare. Allan Karlsson, Sverige kom på femte plats. I Skellefteå var man givetvis vilda av glädje och vi minns mycket väl

Axel Wikström varvar under 5-milsloppet i Lahtis 1935 under överinseende av kvinnliga funktionärer.

hur folket reagerade när meddelandet så småningom kom att Axel hade vunnit. De mest intresserade försökte följa loppet i den finska radion. Men det pratades bara finska och man förstod inte mycket. Men Axels namn nämndes stup i ett och man hade på känn att något hänt. Men att det rörde sig om en seger vågade ingen drömma om. Möjligen Axel Wikströms gode vän och ständige supporter, Gösta Dahlin. De stod varandra mycket nära och delade både med- och motgångar. Vid hemkomsten till Skellefteå hyllades Axel Wikström som ingen annan idrottsman blivit hyllad tidigare. Stadens styrande ordnade en officiell mottagning utanför stadshuset. Segern gjorde honom till en het kandidat till Svenska Dagbladets guldmedalj det året (gick i stället till fäktaren Hans Drakenberg).

Saknade sina skidor

Men det höll på att gå alldeles galet för den gode Axel i Lahtis. En stund före femmilsstarten upptäckte nämligen Axel att hans skidor, som han vallat och gjort i ordning i den svenska förläggningen på morgonen, saknades. Av misstag hade de inte följt med den hästskjuts, som fraktat den svenska truppens skidutrustning till Skidstadion. Ansvarig för transporten var en kombinerad åkare, men honom vågade Axel inte skicka tillbaka till förläggningen och hämta sina skidor. Jag satte igång och sprang den en kilometer långa vägen till förläggningen.

– Som väl var hittade jag skidorna direkt och vände glad i hågen. Men det var bråttom, ty jag hade startnummer 17. När jag kom in på skidstadion hade nummer 14 Liikanen gett sig iväg, berättar Axel.

-Jag hade 90 sekunder på mig och hann aldrig bli nervös och var dessutom ordentligt uppvärmd efter språngmarschen. Redan från första stavtaget kände jag hur lätt det var att åka.

En stjärna föds

Men innan händelsen i Lahtis 1935 hade mycket hänt i Axel Wikströms skidlöparliv. Det brakade loss på allvar vid SM i Umeå 1931. Sensationen var nära på femmilen där 23-åriga Axel efter tre mil ledde med 5-6 minuter. Men i sitt ungdomliga oförstånd lade han av på takten och dessutom hade han ingen som kunde ge honom något att förtära de sista milen. Han slutade som 5:a slagen med 1 minut och 20 sekunder av segraren Olle Hansson från Luleå. På tremilen var Axel också hårsmanen från en seger. Ivan Lindgren från Lycksele slog honom med endast 9 sekunder. Därmed hade en ny skidstjärna fötts, vars lyskraft räckte över Olympiska Spelen 1936.

Uttagning inför OS 1932

Uttagningen inför OS i Lake Placid 1932 förlades till Klövsjö och Axel Wikström vann 18 kilometer och blev tvåa på femmilen. En Amerikabiljett var alltså säkrad. I Lake Placid bestämdes att ingen mer än Sven Utterström skulle få åka båda distanserna.

– Jag var ju kvalificerad på femmilen sedan jag blivit tvåa på en uttagning endast 2 sekunder efter ”Utttern”, säger Axel. Efter min åkning på 18 kilometer ville ledningen ha med mig även på femmilen, men då sade finländarna nej.

Ivan Lindgren, Lycksele IF, SM-segrare på 30 km 1931, 9 sekunder före Axel Wikström.

Teckning av Einar Härlin i Västerbottens-Kuriren 1931.

OS-tvåa efter "Uttern"

– På 18 kilometer startade jag strax efter Utterström och var också uppe honom ett tag. Men på "hemvägen" gled "Uttern" ifrån mig och vann med två minuter. Det märkliga var att det bestämts att alla skulle åka på Utterströms valla, som var den enda som svenskarna hade med sig. Den var utprovad av "Uttern" som legat ett år i Amerika för acklimatisering. Finländarna hade sin Kiva-valla och det ryktades att den gick som smort. Men skidorna var redan vallade och det var bara att åka. -Uppför gav vällan bra fäste men när det blev utför och slätåkning, blev glidet inte det bästa, säger Axel. Det märkliga inträffade då att Utterström som var en rutinerad herre, i sista stund vallade om med Kiva-vällan och detta gav troligen segern över Axel Wikström. Det hela tystades dock ner och det gavs bestämda order om att saken inte fick föras vidare, utan stanna inom truppen.

– Jag tycker ändå att "Uttern" visade sin storhet, som hade nerver att i sista minuten valla om. Han kom till starten knappa minuten före sin start, säger Axel Wikström med beundran i rösten.

Armbrott i Innsbruck

1933 skulle bli Axel Wikströms stora genombrott som svensk skidkung. Han var i toppform och i Innsbruck skulle han definitivt visa att han var den bäste. Men under en träningsstur med Hjalmar Bergström, råkade han falla uppe på kalvfället och bröt underarmen. Därmed var hans skidbana spolierad, trodde han. Året därpå gjorde Axel dock comeback och tränade hårt. Alltför hårt, menade många och det blev en ny besvikelsens säsong. Men så kom 1935 och Lahtis-segern som kulmen.

Hjalmar Bergström, Sandviks IK, OS-fyra på femmilen 1936, tränade tillsammans med Axel Wikström.

OS-silver i Garmisch-Partenkirchen 1936

När svenska skidledningen rustade för OS i Garmisch 1936, fanns Axel Wikström med i bilden. Sixtus Jansson, ordförande i Svenska Skidförbundet, var en stor beundrare av Skellefteåpojken och hans tillit till honom skulle visa sig hålla streck. Men det blev nya bekymmer för Axel, som i uttagningen nere i Garmisch åkte fel och fick vända tillbaka till starten. Där stod Sixtus och gav order åt Axel att starta på nytt. Då blev det åka av och när de andra gått i mål hade Axel ett varv kvar. Tiderna skvallrade om fin form och han blev uttagen i femmilskvartetten. Hur det gick vet väl de flesta. Svenskarna belade alla fyra främsta platserna med Axel på silverplats. Resultat: 1) Elis Wiklund, Kramfors 3.30.11 ; 2) Axel Wikström, Skellefteå 3.33.20; 3) Nils Englund, Boden 3.34.10 och 4) Hjalmar Bergström, Sandvik 3.35.30.

Under 1936 blev Axel Stor Grabb nr 9 inom svensk skidsport.

De stora tävlingarnas man

Mätt på ära och berömmelse trappade Axel Wikström ned på elitsatsningen efter OS 1936 men blev ändå tredje svensk på 17 km i Holmenkollen 1937 och 11:a i Vasaloppet samma år. Han slutade definitivt med skidåkningen 1938 då han gav bort sin skidträkt till klubbkamraten Alvar Hägglund. Axel var de stora tävlingarnas man som åkte bra på hög höjd och i svår terräng. Något SM-tecken individuellt lyckades han aldrig ta, även om det var nära ett par gånger. Men svensk lagmästare blev han på tremilen 1936 tillsammans med Allan Karlsson och Alvar Hägglund. Axel Wikström var också en ledartyp och fick förtroendeposter i organisationer. Under perioden 1940-1950 var han distriktsinstruktör på skidor i Västerbotten och en tid också skidtränare på Island. Vid SM på skidor hemma i Skellefteå 1946 och 1959 var han banläggare där han med förtjusning sökte upp tuffast tänkbara backar. Han var också en god berättare med talets gåva och sunda åsikter.

Med startnummer 4 kom Axel Wikström snart att ligga först i spåret på 50 km vid OS i Garmisch 1936. Trots detta lyckades han bli tvåa och erövra silver.

Sixtus störste ledaren

När man frågar Axel vilka ledare han mest beundrade och uppskattade, nämner han först Gösta Dahlin, pionjär inom AIK och den som stod honom mycket nära.

– I de stora sammanhangen sätter jag skidledaren Sixtus Jansson som den störste. Han hade pondus och blick för bästa sättet att fatta goda, snabba beslut, som var nödvändigt ibland, säger Axel Wikström.

När vi ber Axel att nominera världens genom tiderna tre bästa skidåkare har han svårt att bestämma sig.

– Det är svårt att sätta generationerna mot varandra. Det har varit olika förutsättningar. Men om jag slipper gradera dem så blir det Veli Saarinen, Veikko Hakulinen och Sixten Jernberg, avrundar Axel Wikström.

Axel var i 38 år, fram till pensionen 1973, kranförare på Rönnskärsverken och drev länge också småbruket hemma i Stämningsgården vid sidan av sitt lönearbete. Han dog sommaren 1976, 68 år gammal.

Tegsnässkidan – en hundraårig tradition

Idrottscafé i Tegsnäset i april 2012

av Gunnar Eriksson

Historiken om den 105 år gamla Tegsnässkidan berättades och förevisades när Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap den 24 april arrangerade en Idrottscaféträff hos det anrika skid tillverkar-företaget. Inför drygt 20 intresserade deltagare berättade Tomas Nilsson och hans söner Benny och Jimmy om företagets historik, utveckling och tillverkningen av de berömda skidorna.

Tillverkningen började 1907

Redan 1907 satte herrarna Ludvig Jonsson och Vilhelm Nord igång den hantverksmässiga tillverkningen. Samma år var det första partiet med sex skidpar klart. Tegsnässkidorna blev snabbt populära och produktionen ökade stadigt. När bröderna David, Ivar och Lars Ludvigsson, alla söner till Ludvig Jonsson, under 1940-talet övertog tillverkningen tillverkades runt 500 skidor per år. Bröderna tog fram en hållbar, limmad bruksskida av finaste björk och hickory, en kvalitetsskida med mycket fina snöegenskaper som väckte stor uppskattning.

Bytte namn till Tegsnässkidan AB

Under 1970-talet flyttade verksamheten till nya lokaler och bytte namn till Tegsnässkidan AB – ett namn och en tradition som står sig än idag.

– Vi har ett viktigt arv att förvalta, menade Tomas Nilsson som tillsammans med kompanjonen Håkan Bjurén drev företaget mellan 1996 och 2008. Därefter tog Tomas söner Benny och Jimmy över företaget som investerat i riklig omfattning.

– På 1980-talet tillverkades i runda tal 8000 par per säsong, nu har vi siktet på 1000, dom håller för bra helt enkelt, skrattade Tomas.

Skidmästarna Paul Holmström och Anders Sjöblom
Foto: Fredrik Bjärnesand, Västerbottningen

Historiken handlar om plastskidor, om vallatillverkning och den egna Epokbindningen och mycket, mycket annat. Faktum är att i dag är skid tillverkningen en blygsam vara

i Tegsnässkidans sortiment.

- Skidorna står bara för fyra, fem procent av vår omsättning, berättade Tomas om företaget som i strö och emballage har betydligt mer lönsamma tillverkningsaffärer.
- Men vi kommer självklart att fortsätta med skidorna så länge det finns en efterfrågan.

Skid tillverkning med 52 olika moment

De intresserade åhörarna fick ta del av skid tillverkningens 52 olika moment.

- Det är ett riktigt äkta hantverk, menade familjen Nilsson och det fanns ingen som ifrågasatte det. Nämnas kan att man använder ett mycket speciellt lim, aerolite, vilket man gjort sedan tillverkningsstarten.

- På den tiden användes limmet för att göra flygpropellrar i trä så nog håller det, det är rätt svårt att få tag på, berättade Tomas.

Tegsnässkidans konkurrenter hittar vi i försvarets Vita Blixten och någon firma i Norge.

- Vi säljer via butiker och direkt på telefon, från denna vinter har vi också haft en webbshop som kommit igång riktigt bra och säkert besparat oss 500 telefonsamtal.

Härlig entreprenörsanda

VIS ordförande Ivar Söderlind var mycket belåten med träffen:

- Det här var jätteintressant, jag blir också glad av att stöta på en så här härlig entreprenöranda ute i vårt län och att det här byggs på ett starkt familjeengagemang gör ju inte saken sämre.

Bland de intresserade åhörarna noterades idrottslegendarer som Guld-Martin Lundström och medeldistanslöparens Karl-Uno Olofsson.

- Jag är uppväxt i Kusjön inte så långt här ifrån och kom tidigt i kontakt med Tegsnässkidorna, sa Karl-Uno och berättade några skidanekdoter från sin barndom.

Från vänster ägarbröderna Jimmy och Benny Nilsson, pappa Tomas och skidlegendaren Martin Lundström som var nyfiken på Tegsnässkidan och åhörare på träffen.

Foto: Gunnar Eriksson

Gunder Hägg lockade storpublik till Norrvalla i Skellefteå 1942

av Bruno Lundström

Här följer en artikel av Bruno Lundström vilken tidigare inte varit publicerad i Visuellt. Bruno, som avled den 12 april i år, var en flitig skribent med sina innehållsrika och intressanta artiklar, framför all om längdåkning på skidor och friidrott, både i Visuellt och i andra idrottshistoriska sammanhang. Denna artikel om storlöparen och världsrekordlöparen Gunder Häggs enda framträdande på löparbanorna i Västerbotten, publicerades första gången 2002 i "Friidrottens historia i Skellefteå. Ett idrottshistoriskt forskningsarbete i studiecirkelform."

Svenska folket satt vid radioapparaterna

När svenska folket somrarna 1941-1945 satt vid radioapparaterna, var det inte bara för att via Dagsnyheterna kunna ta del av senaste nytt från krigsfronterna eller lyssna på den populära Gramofontimmen. Våldigt många, även icke idrottsintresserade, satte på radion när Gunder Hägg skulle tävla. Sven Jerring refererade loppet och Sven Lindhagen kommenterade dem – vanligtvis från Stockholms Stadion (där 21 000 tittade på och 10 000 fick vända om, eftersom det var fullsatt), från Slottsskogsvallen i Göteborg eller från Malmö Stadion. Dagen efter läste man referat av loppet, vad som sas i intervjuer samt kollade rekordtabeller i tidningarnas sportspalter. Många följde upp med att studera varvtider och analyser i Torstens Tegnér's Idrottsbladet.

Gunder Häggfeber á la Ingemar Stenmark

Gunder satte under sin löparera (1940-1945) 15 världsrekord på medel- och långdistans. Folkets intresse för "Häggalorna" är väl närmast att likna vid den "feber" som några årtionden senare rådde

under Ingemars Stenmarks karriär. Folk utanför storstäderna ville givetvis, även de, se Gunder Hägg springa "live" och det gärna i duell på kolstybben med Arne Andersson eller några av de andra medeldistansarna på 40-talet: Henry Kälarne, Bertil "Ronneby" Andersson, Lennart Nilsson, Rune Gustafsson m fl. Gunder och kompani åkte runt i landet och tävlade. "Vi vill se Gunder Hägg, de övriga tävlingarna bryr vi os inte så mycket om", ungefär så sa många, när de köpte biljetter till Norrvallatävlingarna.

Gunder Hägg, satte sitt sista världsrekord i Malmö den 17 juli 1945, då han vann 1 eng. mil på 4.01,4 före Arne Andersson.

Nästan 2000 betalande på Norrvalla = nytt publikrekord

Skellefteås ”Gunder-Hägg”tävlingar ägde rum på Norrvalla måndagen den 13 juli 1942. Gunder hade då hunnit slå tre världsrekord (1500 m, 1 eng. mil och 2 eng., mil). Skellefteåbornas intresse att få se Gunder springa 1500 m var stort. 876 biljetter såldes hos Bröderna Löfstedt dagarna före tävlingarna och efter dessa kunde kassören meddela att 1985 personer löst inträde, vilket då var nytt publikrekord för Norrvalla. Tidigare gällande rekord på 1835 åskådare daterade sig från Norrvallas tidiga år, nämligen 8 juli 1934 vid fotbollsmatchen Norra Länssdelen – Elfsborg (0-4).

Gunder propagandalöpte – Höglin först i länet under 4 min

”Strålande Hägguppvisning vid Norrvallatävlingarna i går” rubricerade Norra Västerbotten följande dag. ”Världsmästaren propagandalöpte 1500 m på 3.53,4”. Norrbottenmästaren Gunnar Tofte, Malmberget drog de två första varven i 1500-metersloppet. Han och de övriga deltagarna verkade inspirerade att få springa i samma lopp som Gunder. 800 m passerades på 2.04. På sista varvet tog Gunder över ledningen, flöt lätt ifrån i en långspurt till en överlägsen seger. Anton Höglin, I 20 (sedermera polis i Skellefteå) hängde med de tre första varven och då han dessutom spurtade bra, kunde han slå Erik Erikssons gamla distriktsrekord (4.00,2) och noterades för 3.59,2. Han blev därmed länets förste under 4 minuter.

Gunder Hägg, Malmö AI vinner sitt sista SM-tecken i augusti 1945 inför fyllda läktare på Stockholms Stadion. Gunder segrar på 14.29,0 med Åke Durkfeldt, Wedevågs IF två tiondelar efter.

Naturlöpare med imponerande steglängd

NV: s reporter (artikeln är osignerad) skriver om Gunders sätt att löpa: ”Förvisso är den magre världsrekordmannen Gunder Hägg från Albacken och Gävle brandstation en naturlöpare, vars like aldrig skådats här i landet. Lade ni märke till hans kattlikt tassande steg, kombinerad med en höftpådrivning, som var enastående? Inte dansar han fram på stybben, som den store Nurmi, men steglängden är imponerande. Dessa steg tar han så graciöst och den spurt, som han sedan slår på i slutvarvets upplopp, är minsann inte på något sätt ansträngd. Hägg lär kunna prestera en ’omänsklig spurtfart’ som mot Arne Andersson häromsistens. Igår fick vi inte se den där hårda pressen på upploppet – han löpte ju sitt eget lopp – men det lösa muskelspelet och den granna hållningen gav en aning om vad han kan prestera, när han verkligen är hotad.”

10 världsrekord trots pressat tävlingsprogram och tröttande resor

Gunder intervjuades också i NV (av Puttrik?) Dagen innan Skellefteåtävlingen sprang han 3000 m i Kälarne på 8.25,1, tog tåget till Skellefteå och dan efter skulle han efter tågresa till Ö-vik tävlingsspringa. Fråga: -Och när drabbar du ihop med Arne Anderson härnäst? – På lördag, 1500 m i Stadion. –Rekordmöjligheter? – Knappast efter allt resande. Men det blev faktiskt ett nytt världsrekord på 1500 m med 3.45,8 på lördagen den 17 juli. Och innan 1942 års säsong var till ända, hade Gunder hunnit slå ytterligare 6 världsrekord, varav hans tid 13.58,2 på 5000m har blivit klassiskt (först i världen under 14 min).

Kurt Ögren 51,6 på 400 m i sitt livs första lopp på bana

Häggtävlingarna på Norrvalla bjöd även på andra goda resultat. Norsjögrabben Oscar Steinwall, som pluggade till apotekare i huvudstaden och tävlade för Stockholms Studenter, sprang 400 m på 51,2. Han pressades dock ända in mot mål av dagens stora överraskning SIF:aren Kurt Ögren, som i sitt livs första lopp på bana noterade 51,6 på 400 m. På 200 m var det Steinwalls tur att pressa Pelle Bergdahl SIF. Denne vann dock med 0,1 sek och satte nytt personrekord med 23,1.

Staffan Renhorn – blivande svensk juniormästare på 1500 m

Staffan Renhorn, SIF vann juniorernas 1000m på 3.43,6 före Rune Ångström från Lycksele och tävlande för 1 20 IF. Senare i karriären blev han känd som fotbollsspelare, skidlöpare och riksdagsman. Staffan, som också var en utmärkt simmare, skulle påföljande år sensationellt bli svensk juniormästare på 1500 m med den utmärkta tiden 3.54,,4.

Rune Lundström, längst i kula och diskus, Rune Edebro högst i stav

Rune Lundström från Robertsfors, men tävlande förr I20 IF, vann kula på 13.87 före Markus Bergkvist, Norsjö 13.53 och diskus på 45.60 före Erik Westman, Kalvträsk 38.80 och skidlöparen Mauritz Brännström, Norsjö 38.10. På 110 m häck slog AIK:s Harald Enqvist Paul Högberg, Obbola med en handsbredd, som det brukade heta på den tiden (17,2 på båda), men i längdhoppet tog Paul revansch och segrade på 6.53 före Haralds 6.47. Paul Högberg hoppade som bäst fina 6.95 i längd 1938 och var under åren 1956-1977 rektor för GCI (från 1966 GIH) i Stockholm. I stavhoppet (på den tiden med bambustav) startade inte en av favoriterna i tävlingarna "Gävle-Nilsson", varför Rune

Staffan Renhorn, Skellefteå IF vann juniorernas 1000 m. 1943 vann han JSM på 1500 m.

Edebro, Vännäs lätt kunde vinna på 3.55. Rune dominerade stavhoppet i Västerbotten i många år och erövrade 13 DM-titlar i sin disciplin (1938-1950). Hans distriktsrekord på 3.86 från 1946 stod sig i 13 år.

Fakta

Namn: Gunder Hägg.

Född: 31 december 1918 i Hemsjö, östra Jämtland.

Död: 27 november 2004 i Löderup, Skåne

Klubbar: Albackens IF 1933-35, Kälarne IK 1936-40, Gefle IF 1941-43, Malmö AI 1944-45

Främsta meriter: 16 världsrekord 1941-45: 1500 m (tre stycken), 1 eng. mil (tre), 3000 m (ett), 2 eng. mil (tre), 3 eng. mil (två), 5000 m (ett) och 4 x 1500 m (ett). Svensk mästare 1500 m 1941, 5000 m 1944, 45 samt 4 x 1500 m 1945.

Deltog i 5 landskamper: vann 5000 m mot Finland och Tyskland i Helsingfors 1940, 1500 m mot Ungern både 1941 och 42 och mot Finland 1945, samma år var han även tvåa mot Danmark efter Lennart Strand. Gunder mötte Arne Andersson i 24 lopp och vann 15 gånger över Arne!

"Gunder the Wonder" utsågs till världens främste idrottsman 1943 av amerikanska nyhetsbyrån AP (Associated Press) och tilldelades Svenska Dagbladets bragdmedalj 1942.

Personliga rekord: 800 m 1.52,8 (1942), 1500 m 3.43,0 (44), 1 eng.mil 4.01,4 (45), 2000 m 5.11,8 (42), 3000 m 8.01,2 (42), 2 eng. mil 8.42,8 (44), 3 eng. mil 13.32,4 (42), 5000 m 13.58,2 (42) och 3000 m hinder 9.23,8 (38).

Statistikkälla: Vidar Martinell

DRAGSPEL

kvalitetsutförande i alla prislägen

MUSIKINSTRUMENT

för orkestrar, föreningar och enskilda

Senaste skivnyheter

MUSIKCENTRALEN

Nygatan 38

SKELLEFTEÅ

Tel. 10 490

Annons från 1948

Distriktsrekordhållaren i stav Rune Edebro, Vännäs, segrade i Häggtävlingen på 3.55 med bambustav Han vann DM 13 år i rad, 1938-1950, i sin specialgren. Hans distriktsrekord från 1946 på 3.85 överträffades inte förrän 1959.

Rune Lundström, Robertsfors IK, vann diskus i Hägggalan på fina 45.60. Hans distriktsrekord 48.45 från samma år, stod sig i över 40 år.

Erik Westman, tvåa i Häggtävlingen 1942 på 38.80, tränar diskus hemma i Kalvträsk under 1930-talet. Observera ringen och gräsunderlaget. Han vann DM i diskus 1935 och 1936 och kastade som bäst 44.45 m 1942.

Boxning – en klassisk idrott i Västerbotten Idrottscafé i Umeå i mars 2012

av Lars Lindgren

Västerbottens Idrottshistoriska sällskap, VIS, hade den 14 mars en av sina idrotts-historiska caféträffar och den här gången handlade träffen om boxning. Närmare 20 personer hade mött upp varav fyra representerade boxningen. Erika Långström och Eric Johansson representerade ”gamla” aktiva. Dessutom fanns Peter Frånlund och Magnus Johansson också med vid träffen, som hölls i IFK Umeås klubblokal på Hyggesvägen.

Eric Johansson och Erika Långström berättade

Eric Johansson berättade om sin aktiva tid som elitman inom boxningen. –Jag vann SM för juniorer och hade en del ganska stora framgångar under början av 90-talet, sade Eric, som vann SM både 1994 och 1995 i klassen 75 kg. – Jag gjorde också flera landskamper. Tror det var 8-10 stycken, berättade Eric. Erika Långström hade en också en framgångsrik period under 90-talet och framåt. –Jag gick min första match som femtonåring och höll på till lite in på 2000-talet. Tog också ett par SM-titlar, kunde Erika berätta om sin aktiva tid. Både Eric och Erika tävlade för IFK Umeå, men Eric gick efter en tid över till Örnsköldsvik.

IFK Umeå har haft stora framgångar

IFK Umeå startade sin boxningssektion 1942. Genom åren har klubben haft stora framgångar. Vem minns inte Karl-Erik Norfall, som blev klubbens förste svenske mästare (1960). Och Kenneth Israelsson, som fick sitt genombrott med seger i JSM 1962. Kenneth tog sedan guld i seniorernas SM fem gånger, vann nordiska mästerskapen, gjorde ett EM och var på vippen att komma med till OS.

Eldsjälen Arne Frånlund och hans boxningsgalor

Den verkliga eldsjälen inom boxningen i Umeå var Arne Frånlund, som arrangerade den första boxningsgalan i Sporthallen i november 1958. Då vann Karl-Erik Norfall på teknisk knockout mot det årets svenske mästare Roger Höglund, som då i sin 50:e match noterade sin första förlust.

–Arne arrangerade mer än 50 galor och levde verkligen för boxningen, berättade sonen Peter, som tog över efter sin far och bland annat utsågs till ”Årets tränare” inom svensk boxning 1998/1999.

–Umeås boxningspublik fick möjlighet att i galorna se boxare som Patrick Lumumba, Loft Ayed, Håkan Brock, Roberto Welin, Georg Cramne/Scott med flera. Till och med tungviktsvärldsmästaren Floyd Patterson visade upp sig i Umeå, sade Peter Frånlund.

Damerna har dominerat

När damerna gjorde inträde i boxningsringen var Maria Olsson först ut av tjejerna i Umeå. Maria tog brons vid SM 1995. Damerna har dominerat under 2000-talet inom IFK och jag vill nämna de svenska mästariinnorna Lina Nordlund och naturligtvis Anna Ingman. Anna var uppe i 70 kg-klassen 2005 och tog då sitt femte SM-guld. Erika Långström har jag tidigare nämnt.

Framgångsrik boxningsklubb

Många framgångsrika boxare passerar revy när man läser IFK Umeås boxningshistoria och IFK är en av Sveriges framgångsrikaste boxningsklubbar. Nämnas bör även Guldstadens Boxningsklubb i Skellefteå, som genom Daniel Olsson och Malin Lindberg har skrivit in sig i SM-historien. Både har SM-guld i 51 kg-klassen.

Anna Ingman, IFK Umeå svensk mästarinna fem gånger och sedan framgångsrik proffsboxare.

Från vänster: Magnus Johansson, Peter Frånlund, Erika Långström och Eric Johansson deltog vid idrottscaféträffen. Foto: Hans Olof Lundqvist

Ishockeykanonen Hasse Svedberg, Skellefteå AIK

av Bosse Fuhrman

Han var världsmästare i Moskva 1957 och korades till Sveriges bäste ishockeyspelare 1958. Nu har ishockeykanonen tystnat. Hans Svedberg, Skellefteå AIK:s mest hårdskjutande back genom tiderna, avled fredag den 27 juli 2012. Han blev 80 år.

Snackade gamla ishockeyminnen

I början av 2012 träffade jag Hasse och snackade gamla ishockeyminnen. En helt fantastisk timme. Hasse var fortfarande spelsugen! – Om jag skulle vilja vara 23 år och spela i AIK? Absolut! sa Hasse. Han vägde 100 kilo och under den aktiva tiden visade vägen omkring 95-96. Han hade genomgått en hjärtoperation, hade småont i höften, åt tjugo tabletter medicin dagligen – men klagade inte. – Sedan min kära Ulla gick bort har det blivit litet ensamt, men jag träffar gamla kompisar från fritidskontoret som Anders Rönnblom och Johnny Schank varje vecka och tar två promenadvändor runt stan varje dag, påpekade han. Han följde AIK-matcherna framför tv:n eller radion, men hade tröttnat på att ränna på matcherna.

Hasse, född/uppvuxen i Piteå, var AIK:s första målskytt i högsta serien. Den 4 december 1955 slog han till mot Hammarby på Norrvalla. Inför 2 587 åskådare. – Hur jag gjorde? Klippte till sedan Garvis Määttä rundat Hammarbys kasse och spelat bakåt, sa Hasse som satte pärlan på landslagsmålvakten Lasse Svensson.

Hasse Svedberg fanns med i AIK:s första allsvenska match 1955. Foto: Norrans arkiv

Hur hamnade du i AIK?

– Gunnar Sundwall bjöd ner mig och vid träffen på Centralhotellet fanns också Harald Larsson och ytterligare någon AIK-ledare. Vi kåkade och jag valde att byta klubb. Svårare var det inte ...

Övergångspengar?

– Inte en spänn! Jag tjänade ingenting på ishockey. Så var det på den tiden och jag klagar inte, sa Hasse i sin sista intervju.

Debuten skedde i högsta serien, norrallsvenskan, 1955. Året efter debuterade Hasse i Tre Kronor och bildade par med blixtsnabba leksingen Vilgot Larsson.

Världsmästare i Moskva 1957

Ett år senare blev Hasse världsmästare i Moskva.

– Mitt livs största sportsliga upplevelse! Minns jag rätt var det över 52 000 åskådare i finalen mot Ryssland. Även om mitt minne kan svikta ibland så glömmar jag aldrig glädjen där. I laget spelade också mina AIK-kamrater Acka Andersson och Garvis Määtä, berättade Hasse.

10 000 åskådare på Norrvalla

Matcherna mot Djurgården med Sven Tumba, Rolle Stoltz, Lasse Björn & Co tillhörde säsongens höjdpunkter för Hasse. Vid några tillfällen var det 10 000 åskådare på Norrvalla, som på kortsidorna bestod av mäktiga snöläktare.

– Ibland var det svårt för oss spelare att ta oss in på isen, trängseln var enorm. Åskådarna höll också på att trycka sönder sargen.

Slutade i landslaget 1961

1961 tackade Hasse för sig i landslaget, 30 år gammal. – Vi hade fått barn, jag basade för en bensinmack och hade nattöppet. Det blev för mycket i kombination med ishockeyspelandet.

Hyllade AIK i sin sista intervju

I sin sista intervju hyllade han dagens AIK. – Sportchefen Lasse Johansson & Co gör ett superjobb. De köper inga färdiga stjärnor utan har en fantastisk förmåga att hitta unga lirare som snabbt utvecklas till äss. Satsningen på lokala spelare imponerar också. Allt som görs är proffsigt, sa Hasse.

FAKTA/Hasse Svedberg

Född och uppvuxen: Piteå.

Död: 27 juli 2012 i en ålder av 80.

Ishockeyklubbar: Piteå, AIK och Kågedalen.

Första tränaren: Pappa Ingemar.

Styrka som ishockeyspelare: Stark, klok, bra speluppfattning och mycket skottskicklig.

Landskamper: 98 A, 1 B-kamp.

Meriter: VM-guld i Moskva 1957, brons vid VM i Oslo 1958.

OS: Femteplats 1960.

Korad till: Sveriges bästa ishockeyspelare 1958.

Ishockeykamrater minns Hasse:

Klimpen Häggroth, målvakt i AIK: Han var en klippa, en pappa för hela laget. Lade ut sina långa armar och var mycket svårstoppad. Hasse tryckte bort vilken spelare som helst framför AIK-målet. Han var ödmjuk, en fin människa.

Anders Rönnblom, guldtränare i AIK och backkollega: Vi bildade par i fem säsonger och Hasse är, det tors jag påstå, AIK:s bästa back genom tiderna. Vi jobbade också tillsammans på kommunen. Hasse var supersnäll, en jättefin kille som alla gillade. En svår förlust.

Folke Aronsson, kedjekamrat i AIK: En stor man i dubbel bemärkelse, dels som spelare, dels som människa. Hasse hade ett enormt stort hjärta och vi kom tillsammans till AIK, han från Piteå och jag från Clemensnäs. Vi bildade kedja första året tillsammans med Janscha Brännström.

Hasse Svedberg är en legend i svensk ishockey. Han blev världsmästare 1957 i Moskva och korades till Sveriges bästa spelare 1958. Fotot är från början av 2012.
Foto: Bo Fuhrman

DM på skidor i Västerbotten

av Lars Lindgren

DM på skidor var under en lång rad av år, bland annat under min uppväxt, stora arrangemang. DM-veckan var i sin utformning lika stor som SM-veckan med 30 km, 15 km, stafett och femmil för herrarna och 5 km, 10 km och stafett för damerna. Numera är det ett riktigt detektivarbete för den som i länstidningarna vill hitta någonting refererat från länets skid-DM och ett fullt DM-program är det länge sedan man genomförde. Redan 1906 kördes på en del håll i landet distriktsmästerskap utan sanktion från Skidfrämjandet, men när Svenska Skidförbundet bildades gav den första styrelsen 1909 distriktsstyrelserna rätt att arrangera DM.

1910 arrangerades länets första DM

Första distriktsmästerskapet i Västerbotten kördes redan 1910. Då åkte damerna 5 km, herrarna 30 och 60 km. I nummer 2 av Visuellt berättade jag om de tävlingarna. De gick ute vid Nydala i Umeå och tävlingsspåret på tremilen var alltför dåligt uppmärkt och i det usla vädret som rådde bröt samtliga startande. *"Helt kort blef dock denna löpning, enär större delen af de startande togo miste om banan, som yrat igen, och återkommo i samlad tropp - 39 stycken på en gång - till startplatsen"*. Tävlingen kördes om två dagar senare.

Redan 1911 ändrades distansen för damerna till 10 km och från och med 1956 åkte damerna både 5 och 10 km. Herrarna fick en tredje distans 1925, då 15 km infördes. Sexmilen blev femmil 1928.

Stort att vinna DM

Att vinna DM var mycket länge stort för en västerbottnisk skidåkare. Det förstår man, när man ser vilka som har ställt upp i länets mästerskap genom åren. Henning Isaksson, Anton Stenberg, Oskar Lindberg och Lambert Hörnkqvist är några av den tidens skidstjärnor, som tog hem DM-titlarna under tiotalet.

Under tjugotalet kommer John och Ivan Lindgren in på DM-scenen liksom Vasa-loppets premiärsegrare Ernst Alm. Hjalmar Bergström och Artur Häggblad tar sedan över innan Martin Lundström, Gunnar Karlsson och Enar Josefsson lägger beslag på över 20 DM-titlar.

Enar Josefsson från Åsele och Skellefteå SK, vann DM på skidor åtta gånger.

Lika många tar sedan trion Assar, Sture, Lennart, alltså Rönnlund, Grahn och ”Lill-Järven” Larsson. Framgångsrika DM-åkare har även Sören Burman och Kalle Johansson varit liksom Tommy Lundberg och Lennart Nilsson. En storåkare som saknas här är Per Elofsson. Per har varit så koncentrerad på världscupen att DM nästan har kommit bort för hans del, men Per vann i alla fall DM på 15 km 1997.

DM-notiser

Långa segrartider i början

o Långa segrartider var inte ovanligt i DM-historiens början. När Hanna Lindmark, IFK Umeå, vann 10 km 1916 gjorde hon det med tiden 1.07.00 och segrartiden var 1.10.34 när Anna-Lisa Wännman, IFK Umeå, vann milloppet 1929. Men man måste ifrågasätta distansen, när man ser, att Greta Dahlqvist, Vännäs AIK, behövde 1.33.45 för att vinna milen 1949.

o Gunborg Wahlberg, Burträsk IK, vann damernas 10 km både 1927 i Skellefteå och 1928 i Sandvik, 1927 med en segermarginal på rekordstora fem minuter och elva sekunder. Vid segern i Skellefteå fick Gunborg som pris en kaffeservis, en pokal och lite annat smått och gott. Gunborg Wahlberg var gift två gånger och hette då Gunborg Granberg-Lindahl.

o Inför OS 1924 i Chamonix var John Lindgren och norrbottningarna Algon Stoltz och Volger Andersson uttagna, men de valde att avstå eftersom det fanns viktigare uppgifter hemmavid.

- Vi har ju DM att tänka på, tyckte de tre stjärnlöparna. För John blev det seger på tremilen i DM med en segermarginal på nästan elva minuter.

o Ernst Alm, Skellefteå IF, segrare i det första Vasaloppet, vann vid DM 1927 20 km och blev tvåa på 30 och 60 km och tyckte så här om banorna i Skellefteå: ”Det gick rätt oppför borti Falkberget”.

Lyckseleskolan

o När John Lindgren vann tremilen vid DM 1920 var han junior. Även Per Elofsson vann 15 km i seniorernas DM som junior (1997).

John Lindgren ansågs vara den främste representanten för Lyckseleskolan, en speciell teknik inom längdåkning. Lyckseleskolan utmärktes av fjädrande och ganska korta glid och en upprätt kroppshållning. Den här stilen skulle vara särskilt lämplig vid snabbt före och lätt, småkuperad terräng. John tävlade för IFK Umeå 1919-1925, därefter för Lycksele IF.

o Granö IF tog alla tre lagpriserna 1929 genom trion Oskar Magnusson, Holger Magnusson och Jonas Johansson. Men fler klubbar har tagit alla tre prisen genom samma trio, bl a IFK Umeå 1965 (Assar Rönnlund, Lennart Larsson, Sune Sundqvist).

Juniorer Per Elofsson vann DM på 15 km 1997.

o Vid DM 1932 på femmilen, som gick i Lycksele, var det verkligen blidväder. En uppgift säger sju plusgrader och dålig snötillgång. Göte Hellström från Storumans IK vann med tiden 6.01.48. Hjalmar Jonsson, Lycksele IF, blev tvåa, Artur Häggblad, IFK Umeå, fjärde man och Hjalmar Bergström, Sandviks IK, blev sexa. Lyckseles Ivan Lindgren, en av favoriterna, bröt och det gjorde även Storumans Thule Persson. Damernas millopp, som tydligen kördes i Vännäs, vanns av Lyckseles Margit Franklin före Greta Johansson, Vännäs SK.

o Alvar Hägglund, Skellefteå AIK, vann tre DM. Ett tog han i Skellefteå på tre mil 1936 då han segrade med fem minuter och 59 sekunder före Evert Jonsson, IFK Umeå. Hägglund vann även 15 km i DM 1936, Evert Jonsson femmilen och Agda Franklin, Lycksele IF, vann damernas millopp.

Alvar Hägglund Skellefteå AIK, vann DM tre gånger, här vid starten för DM 30 km i Umeå 1934.

Herrstafetten infördes 1935

o Herrstafetterna infördes i DM 1935 (som i SM) och IFK Umeå segrade de första två åren. Premiärlaget bestod av Ernst Jonsson, Folke Persson och Artur Häggblad. Sandviks IK vann 1937 och 1938. Damerna fick stafett 1951 (3x7 km) och även här premiärsegrade IFK Umeå (Karin Andersson, Anna Sjögren, Kerstin Karlsson).

o Vid DM 1942 var det bara sex man som ville åka femmilen mest beroende på att 15 km skulle köras samma dag. Dessutom var det kallt i Skellefteå, där tävlingarna skulle gå (Skellefteå var DM-arrangör för fjärde gången). Fem man kom i mål på femmilen och Karl Gustaf Johansson, SK Vargarna, Byske, vann med tiden 3.32.42. Mauritz Brännström, Norsjö IF, vann 15 och 30 km. Systrarna Ebba och Sigrid Nilsson från Flarkens IK blev etta och tvåa i damtävlingen.

o Martin Lundström, Norsjö IF, vann 15 km 1943 i Umeå. Martin vann den distansen i DM fem år i rad, 1943-1947, de tre första åren för Norsjö IF. Därefter representerade Martin IFK Umeå och vann bl a 15 km 1952. Sprinterdistansen, som 15 km då kallades, blev Martins bästa distans, men det blev i alla fall ett DM-tecken på fem mil för "Guld-Martin" (1955) och en tredjeplats på 50 km i SM (1954 i Lycksele). Även i Vasaloppet tog Martin en tredjeplats (1955).

Uno Holmgren, Lycksele IF blev DM-tvåa på 15 km i Skellefteå 1948. Vid DM i Boliden två år senare vann Uno både tremilen och femmilen och blev trea på 15 km.

Sparades från stafettslit

o DM 1948: "Lyckseles lovande Mauritz Lindgren sparades från stafettslit på grund av det tröga föret och vann nu klass II". Att just detta tidningscitrat har präntat sig in i mitt minne beror naturligtvis på att Mauritz var min bror. Han vann då i Sjungande Dalen i Skellefteå klass II på 15 km före Holmsunds Sander Nilsson och Elof Lundmark, Selm Stenvall, Sorsele, och en mängd andra duktiga åkare. Enar Josefsson, Åsele, vann klass I och slår man samman de båda klasserna blir Josefsson etta, Uno Holmgren, Lycksele, tvåa, Lennart Backman, Umeå, trea, Mauritz Lindgren fyra och Olle Holmgren, Lycksele, femma. Listan omfattar 61 namn med åkare som Sten Bergkvist, Norsjö, Gösta Andersson, Umeå, Tore Karlsson, Jörn, Rubert Jonsson, Sorsele, James Warg, Boliden, Åke Lundberg, Skellefteå. Maina Almqvist-Johansson, Skellefteå SK, vann damernas 10 km före Märta Grönlund, Vilhelmina IK.

o I Boliden 1950 lyckades Lyckseles Uno Holmgren bra. Uno vann både tremilen och femmilen och blev trea på 15 km. På 15 km var Holmgren bara sju sekunder från segern, som delades av Rubert Jonsson, Sorsele, och Tore "Stor-Järven" Karlsson, SK Järven, Jörn. Året därefter lottades Tore och Rubert i par på den distansen, men då blev "Stor-Järven" ensam segrare, Rubert fjärde man. Tore vann även tremilen 1951. Kerstin Karlsson, IFK Umeå, vann DM både 1950 och 1951.

Järvarna jagade varandra 1953

o I DM 1953 startade Tore Karlsson i par med klubbkamraten Lennart Larsson på 15 km. I ett klipp från tidningen, förmodligen VK, står att *"Järvarna jagade varandra till dubbelseger"*. Lennart vann och blev "Lill-Järven" för all framtid. Segermarginalen blev två sekunder, trea blev Åke Lundberg, Skellefteå SK. I samband med DM 1954 skrevs *"Att Tore Karlsson inte är i samma sprudlande slag som då han slog igenom vid DM i Umeå kan förklaras av att han råkat hugga bort ena stortån"*. Tore sade själv, att han hade blivit utan riktig styrsel i ena foten.

o DM 1955 i Stensele. "Ända ner till Kattisavan var det kö vid stationerna, där extratågen väntades på väg till Stensele-tävlingarna".

o DM gick i Åsele 1957 och Sture Grahn, Lycksele IF, vann tremilen i rykande snöstorm. Det verkar ha varit första gången som Sture besegrade "Lill-Järven"

Larsson, som nu blev tvåa 46 sekunder efter Grahn. Sture fick efter tävlingen frågan hur det kändes att för första gången ha lyckats slå "Lill-Järven". "Jag fick vänt lång", svarade Sture.

"Lill-Järven" vann sedan 15 km, men Sture tog hem femmilen och totalt genom åren kom det att bli sex DM för Grahn och fem för "Lill-Järven".

Sture Grahn, Lycksele IF vann totalt 6 DM bl.a 30 och 50 km i Åsele 1957.

o Apropå citat. Vi är på DM i Lögdeå 1981 och det handlar om femmilen. En av favoriterna åker fel och blir struken. En besviken ledare skakar på huvudet och säger uppgivet: "Ja, skick båna åt skogen..."

Så går det när man skickar barn ensamma ut i skogen, menade han. Nu vann Risto Dianoff, IFK Umeå, före Kent Burman, Lycksele IF. Damernas två mil vanns av Ingegerd Borgström, Hedlunda IF, före Birgit Bringslid, Skellefteå SK.

Trippelsegrare

o Att vinna en trippel i mästerskap har alltid ansetts vara något alldeles extra. Den förste som gjorde det i Västerbottens DM var Lyckseles John Lindgren som vann 20, 30 och 60 km 1926. Artur Häggblad, IFK Umeå, upprepade bravaden 1940 (15, 30 och 50 km). Andra trippelsegrare är Stig Gunnarsson, Lycksele IF, 1962, Assar Rönnlund, IFK Umeå, 1965 och 1966, Kalle Johansson, SK Björnen, Vindeln, 1970, och Sören Burman, Lycksele IF, 1971. Även Lennart Nilsson, IFK Umeå, vann en trippelseger. Det var när herrarna senast hade tre distanser i DM (i Umeå och i Agnäs 1984).

o DM-femmilen har nu försvunnit från DM-programmet. Man har på senare tid under ett antal år kört med något man har kallat för lång-DM och låtit Björnrennet, 7-mila, BoVi-loppet eller Konstvägenloppet utgöra DM.

SM-femmilen har fått gälla som DM för Västerbotten 1952, 1954, 1959 och 1961. Enar Josefsson, Skellefteå SK, Gunnar Karlsson, IFK Umeå, och Assar Rönnlund, IFK Umeå, (1959 och 1961) blev DM-segrare. Att det blev just dessa år berodde på att SM då arrangerades i Västerbotten.

Under en period på mer än 15 år med start 1987 arrangerades Norrlandsmästerskap på skidor och då fick ibland vissa av NM-tävlingarna även gälla som DM för Västerbotten.

o Damerna har bara haft tre distanser några år i slutet av 70-talet och i början av 80-talet. Ann-Katrin Karlsson, IFK Umeå, vann alla tre 1976, men 20 km gällde då inte som DM (försökstävling). Två år senare blev Ann-Katrin trippelsegrare. Dubbelsegrare är inte svårt att hitta. Barbro Martinsson, Skellefteå SK, vann båda distanserna fyra gånger.

o Vinterns mästerskap, DM 2012, har jag faktiskt hittat några rader om i VK. Mästare bland herrarna blev Tor Larsson, Storumans IK, med tiden 21.37. Tors marginal till tvåan Andreas Oskarsson, IFK Umeå, var 40 sekunder. Damklassen hade av allt att döma inga startande.

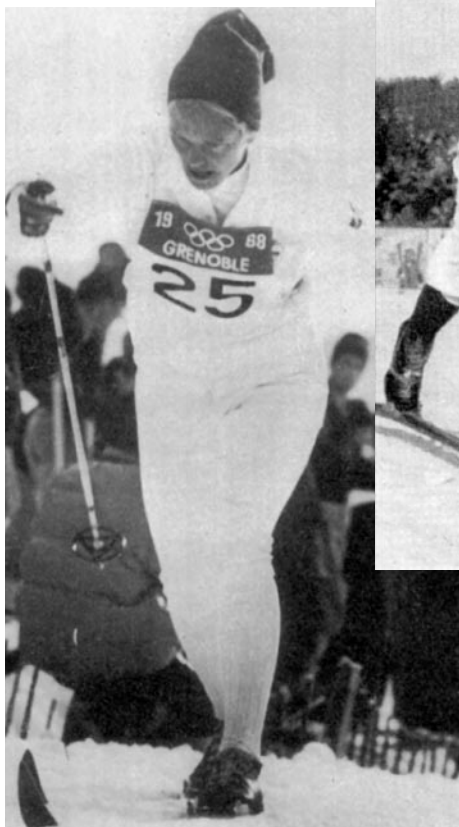

Stig Gunnarsson, Lycksele IF vann DM på 15, 30 och 50 km 1962.

Flest DM-segrar

o Vem är då länets DM-kung? Och DM-drottning? Ja, inte oväntat heter kungen Assar Rönnlund. Assar hann, vid sidan av allt annat han vann, ta hem tio DM-titlar, tre på 15 km, tre på 30 km och fyra på fem mil. John Lindgren är inte så mycket sämre med sina nio segrar. Artur Häggblad, Enar Josefsson och Martin Lundström har åtta vardera. Damlistan toppas av Barbro Martinsson och Ann-Katrin Karlsson med nio vinster.

Assar Rönnlund, IFK Umeå är länets DM-kung med 10 DM-titlar totalt.

Barbro Martinsson, Skellefteå SK ovan och Ann-Katrin Karlsson IFK Umeå t.h toppar båda DM-listan för damer med 9 vinster vardera.

Sunnanå SK – klubben med en egen föreningsidé som blev bäst i Europa

av Staffan Brännström

Den 30 januari 2012 hade Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap kallat till Idrottscafeträff i Idrottens Hus i Skellefteå. Ämnet för kvällen var ”Sunnanå SK - klubben med en egen föreningsidé som gick från byafotboll (Lunds FF) till att bli bäst i Europa”. Inbjudna var före detta spelare och ledare från Lunds FF och Sunnanås SK, medlemmar i Sällskapet och övrig intresserad allmänhet, totalt 29 personer.

Kvartersgänget som blev svenska mästare

I boken om ”Åshöjdens IF” skildras hur ett kvartersgäng av fotbollsintresserade genom ihärdig träning och talang till slut blev svenska mästare. Detta är en fiktiv berättelse. Men, har en liknande sanningssaga hänt i verkligheten? *Ja, Sunnanå SK är svaret!* Sunnanå SK:s damsektion bildades 1974 och sju år senare 1981 blev Sunnanås damlag i fotboll inofficiella Europamästare för klubbtag i Menton i Frankrike. (Svenska mästare blev man redan 1980!). Hur var detta möjligt att efter så kort tid bli bäst i Europa? Du kan kanske bilda dig en egen uppfattning genom att läsa fortsättningen?

Sunnanå SK, vann sitt andra SM 1982. Första matchen mot finalmotståndaren Hammarby IF i Skellefteå slutade 0 - 0 och returen på Kanalplan i Stockholmslutade 2 - 0. Stående f.r.v: trän Göran Eklund, Helena Lundberg, Doris Hjelm, Annika Karlsson, Agneta Fallgren, Inga Korsbäck, Birgitta Söderström, Maria Lundmark och trän Ulf Hallberg. Knästående Görel Sintron, Margareta Eldebro, Kerstin Häman, Inger Arnesson, Agneta Björck, Christina Melander, Ingrid Berggren och Susanne Lundmark. På bilden saknas Helene Johansson.

Lunds FF - första damfotbollsklubb i Skellefteå

Vid caféträffen fanns damfotbollsspelare från f.d. Lunds FF och Norsjö IF närvarande. Majvi Hägglöf, som spelade i Lunds FF under åren 1967-1971, kunde på grund av sjukdom inte vara med, men genom en inspelad intervju, som spelades upp, berättade hon om hur damfotbollen i Skellefteå startade och hur den fungerade i sin linda. Majvi berättade bl.a. om att man inte fick träna på de ordinarie planerna (De fick aldrig träna och matcha på Sunnanå SK:s ordinarie fotbollsplan!), utan de tränade från början mest på en ishockeyrink. Hon berättade också att de inte hade några egna enhetliga matchtröjor från början, utan vid matcher lånade man ihop tröjor, bl.a. från Skellefteå IF, där maken, Alvar Hägglöf spelade. Han var ju tillika deras lagledare och tränare. Nästan ingen publik såg deras matcher från början. Man fick därtill *"tjata sig till"* bilskjuts till bortamatcherna.

Målskillnad 148 - 0

Men, spelarna tränade och blev allt bättre! Publiken började anlända tack vare att man ville se hur många mål de skulle kunna göra och om laget kunde undvika att släppa in något baklängesmål. För skulle de se mål, så skulle de besöka just deras matcher! Seriespel startade 1971 och under tre år i serien hade de totalt den fantastiska målskillnaden 148 - 0, ett svenskt rekord som nog aldrig kommer att slås. Ytterligare ett mål och laget hade kommit med i Guinness rekordbok och blivit internationellt erkänt!

Det berättas att Lunds FF:s målvakter ibland i sin ensamhet, när spelet var förlagt på motsatt planhalva och det var mer eller mindre *"spel mot ett mål"*, ägnade de sig åt olika former av gymnastikträning, t.ex. att hjula, och på Norrvalla hann de t.o.m. med höjdhoppträning, efter-

Lunds FF, föregångare till Sunnanå SK:s damlag. Övre raden. Alvar Hägglöf, Siv Persson, Jeanette Öhlund, Ann-Katrin Westermarck, Ann-Christin Olsson, Britt-Inger Holmlund, Maud Jonsson, Solveig Berg, Rune Malm. Nedre raden. Eva-Marie Widmark, Sonja Holmqvist, Elisabeth Wahlberg, Ulla Lindberg, Berit Häggström, Majvi Hägglöf.

som det fanns en höjdhoppställning nära det ena målet. Ann-Katrin Westermarck, som spelade både i Lunds FF och senare i Sunnanå SK, berättade om en fantastisk räddning som deras målvakt gjorde på ett hårt närskott av Susanne Lundmark, när de spelade match mot SK Storm (Stavaträsk). Detta gjorde att nollan i målkolumnen

kvarstod! Att Susanne sedan gick över till just Sunnanå SK och blev klubbens förste landslagsspelare 1977, är en senare historia.

Ingenting var gratis

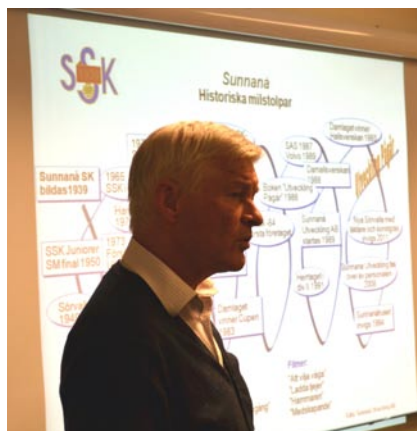
Ann-Katrin sade också att ingenting var gratis. Träningskläder och annan träningsutrustning höll man sig själv med. På träningarna visade sig ofta en brokig, färggrant klädd skara spelare upp sig. Omklädnings och dusch skedde i hemmen.

1971, samma år som man började med seriespel, inleddes åretrunsträning vintertid i gymnastiksal. Om ekonomin tillät, så kunde man lösa spelarförsäkring via Gymnastikförbundet, inte via Fotbollsförbundet, de första åren. Varför, kan man fråga sig? Hur såg man i ansvariga kretsar på damfotbollsspel? Många av Lunds FF:s spelare kombinerade ofta fotbollsspel med handbollsspel. Men sorgligt nog blev det ingen DM-seger i fotboll för Lunds FF. Idag är det svårt att förstå! Det fanns hela 22 damlag i Västerbottens län ovan nämnda år, vilket visar att damfotbollen var på stark uppåtgång.

Alvar Häggglöf (Majvi Häggglöfs man), initiativtagare till damfotbollen i Skellefteå, var nu allt i allo för laget, inte bara tränare, lagledare utan även finansiär. Det berättas att det var han som skänkte laget egna enhetliga matchtröjor. Alvar var ju också s.k. kotknackare (chiropraktiker) och ibland hade han öppen praktik, före och efter matcherna och drog in pengar. Sedan stoppade han ner händerna i byxfickorna och sade; *"Nu ha ve pärninga, så nu kan ve gå och äta!"* (Nu har vi pengar, så nu kan vi gå och äta).

Sunnanå SK - klubben som blev bäst i Europa.

Ulf Hallberg, legendarisk tränare i Sunnanå SK och förste föreningsadministratören, sedan 1973 i föreningen, berättade att det rädde stor oenighet vid årsmötet detta år inom klubben. Frågan var, om klubben skulle börja med damfotboll eller inte. Man hade öppen omröstning vid årsmötet och ja-sidan vann. Det blev då rent av kris inom föreningen, flera styrelsemedlemmar avgick i protest. Man beslöt också att satsa på ungdomsfotboll vid den tidpunkten, vilket kanske gynnade damfotbollen? (min anmärkning). 1974 gjorde så damfotbollen entré i Sunnanå SK. Det som nu kom att utmärka föreningsarbetet inom klubben var den goda sammanhållningen och ett vi-

Ulf Hallberg, legendarisk tränare och förste föreningsadministratören i Sunnanå SK berättade vid caféträffen. Foto: Annelie Nilsson

dare samhällsengagemang, bl.a. ingick föreningen i det s.k. Sörvallaprojektet, som innebar samarbete med skola och fritid.

Ledaren Göran Eklund

Göran Eklund (stor idrottsledare inom Sunnanå SK!) var den som först tog sig an tränaruppgiften för damlaget. Han tog över den kvarvarande spelartruppen från Lunds FF, som i gott samförstånd då lade ner verksamheten. Han var nu ensam tränare de första åren inom Sunnanå SK:s damfotboll. Tränaren skulle göra allt. Göran Eklund berättade att det många gånger var *"ett arbete i motvind"*. Kanske därför försökte han göra spelarna själva delaktiga i träningarna och i verksamheten. De fick därför själva individuellt ta ansvaret för att leda delar av träningspassen med hela gruppen. De skulle även tänka på vilka brister och svagheter, de själva hade som fotbollsspelare och därför hitta metoder att själva individuellt träna och förbättra sig inom dessa områden.

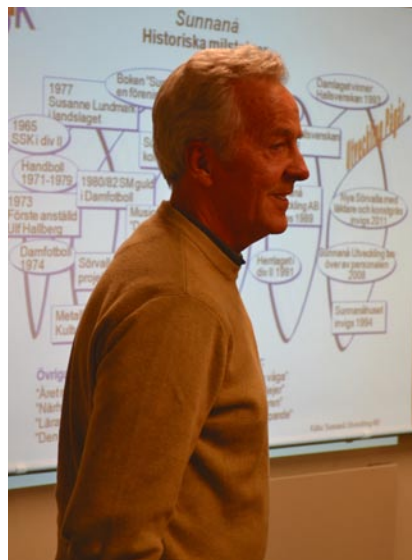
Förenings- och verksamhetside

Ett måtto som gällde då och ännu gäller är; *"Det som är enastående är inte att ha talang, utan att kunna utveckla den"*. Det

blev viktigt att bygga upp *en karaktär* hos spelarna för att de skulle utvecklas både socialt och som fotbollsspelare. Att kunna tänka kreativt, ibland kritiskt, men positivt i samvaro med andra, var också viktigt för spelarna och *"lagbygget"*. Spelarna fick också ta ett visst ansvar för att skrapa ihop pengar till föreningen, t.ex. måla plank, städa, kratta gräsmattor och rabatter. Denna starka tilltro till att lärande, lust, glädje, medskapande och samarbete skulle utveckla personligheten hos spelarna i positiv riktning, både som spelare och samhällsmedborgare, blev *en förenings- och verksamhetsidé för klubben*. Man kom då också på tanken att Sunnanå SK:s framgångar med sin föreningsidé och idrottsfilosofi kanske även kunde tillämpas inom yrkeslivet?

Det började med att Alimak som första företag 1984 köpte "företagspaketet" och på så sätt tog del av föreningsidéerna om lagarbete, ledarskap, medarbetarskap och utvecklande arbetssätt.

1989 bildades Sunnanå Utveckling AB. Det har *"rullat på"* sen dess och enligt Göran Eklund har närmare 300 000 personer tagit del av utvecklingsidéerna för ett framgångsrikt lagbygge på arbetsplatsen. Så att visst måste idéerna slagit rot och

Göran Eklund, vid caféträffen i Skellefteå. Stor ledare och tränare för Sunnanå SK. Grundaren av Sunnanå Utveckling AB (Suab) 1984, som blev en viktig del av föreningen. Foto: Annelie Nilsson

haft en ”viss betydelse” som Göran Eklund försiktigt uttryckte sig.

30 år i allsvenskan och 18 landslagsspelare

Resultatet av elitsatsningen för Sunnanå SK:s damfotboll hittills är att Sunnanå SK (tillsammans med Hammarby Damfotboll) har spelat över 30 år i Damallsvenskan. 18 spelare har spelat i svenska A-landslaget. Annelie Nilsson har gjort flest lands-

kamper; 32 till antalet. Doris Hjelm, stöttespelare i klubb-
laget och framgångsrik även
i landslaget talade om ”*Den
resa*” som hon gjort från byn
Hertsånger till staden och
Sunnanå SK och sedan lands-
laget, vilket även Susanne
Lundmark, Annika Karls-
son m.fl. har gjort. Det var
stort, som för Doris del, att
få komma från enkla omstän-
digheter på landet, men från
en för övrigt trygg miljö, där
lek och tävling hörde till var-
dagen och nu få chansen att
visa upp sig och utveckla sin
talang, både som människa

Doris Hjelm, f.d. spelare i Sunnanå SK och svenska
landslaget berättade vid caféträffen om ”resan mot
toppen”, från Hertsånger till landslaget. Foto: Annelie
Nilsson

och fotbollsspelare. Hertsångerkomplexet (t.ex. hämningar som rädsla och blyghet)
som Doris kallar det, försvann. Tillsammans med andra, som tänkte positivt, täv-
lingsinriktat och ville utvecklas, kunde ”*Resan mot toppen*” fortsätta!

Talang, träning och inte minst engagemang är nyckeln till framgång, poängterade
Göran Hallberg och Doris Hjelm och flera av de andra närvarande spelarna. Det trä-
nades väldigt mycket i Sunnanå, säkert mest av alla damspelare som lag betraktat, i
Sverige på den tiden. Som en f.d. spelare uttryckte det: ”*Man ville ju bara träna och
sedan träna ännu mer!*”. Ann-Helen Rönnlund och Lotta Dahlkvist, f.d. elitspelare i
Sunnanå SK, nu aktiva ledare och nu också med egna barn som deltar i verksamhe-
ten, berättade hur de upplevde verksamheten vid träningar och tävling. Det som var
bra, var att man tvingades tänka själv. Varför man sprang så, varför man inte sprang
för att alltid göra mål, utan man slog en passning eller avvaktade i stället. Man var
tvungen att *göra medvetna val!*

Även mental träning

Det var viktigt att tänka, vara nyfiken, ha egna åsikter, ja ibland ifrågasätta vad andra
och man själv sade och gjorde. *Den mentala träningen* var något nytt för fotbollen
vid den tiden och som andra lag sedan tog efter: Det var viktigt att tänka rätt, hantera
känslor rätt, uttrycka sig rätt, för att minska t.ex. nervositet och höja moralen i la-

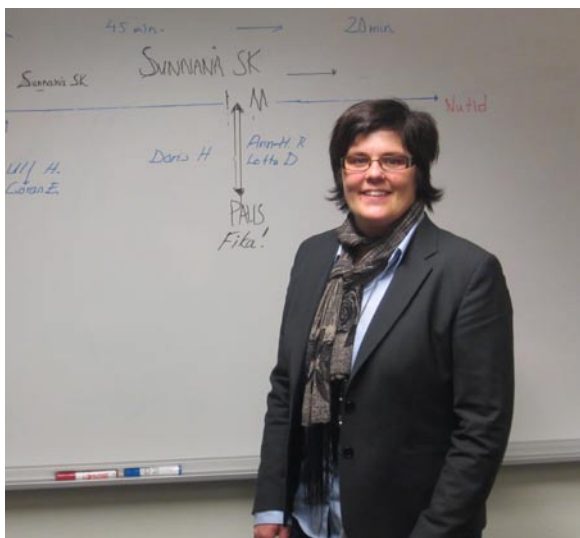
get. Den mentala träningen kunde öka spelarnas koncentration och lyhördhet, utveckla spelarnas förmåga att samarbeta och naturligtvis då även öka spelarnas prestationsförmåga.

Annelie Nilsson, fotbollsspelare med många landskamper och deltagare i OS-laget 1996, tog upp fotbollen ur *genusperspektiv*. Hon berättade hur svårt det var på den tiden att få goda förutsättningar för träning och förberedelser inför det stundande OS-deltagandet. Svenska Fotbollsförbundet såg damfotbollslagens deltagande ur andra perspektiv, det gav bl.a. internationell status, men man ville inte satsa tid och pengar till lagets förberedelser inför OS-96. Det var en svår strid mot överheten och det synsätt på kvinnlig resp. manlig fotboll som rådde inom svensk förbundsledning vid den tidpunkten. Det måste ha varit långt ifrån samma grundsyn på fotboll och ledarskap som då rådde inom Sunnanå SK! (min anmärkning.)

Nuläget och framtiden för Sunnanå SK

Inger Arnesson med 12 A-landskamper, kom från Floby, men flyttade hit i slutet av 1980-talet. Hon anställdes 1991 av Sunnanå SK. Hon är föreningsadministratör och arbetar med marknads- och mediala frågor. Dessutom har hon ibland arbetat för Sunnanå Utveckling AB.

Sunnanå SK åkte 2009 ur Allsvenskan och damlaget är nu inne i en generationsväxling. Målet är naturligtvis att ta sig upp till Allsvenskan igen. Man har en rekryte-

Annelie Nilsson, som spelat 32 landskamper och var med i OS-laget 1996, tog vid caféträffen upp fotbollen ur ett genusperspektiv. Foto: Staffan Brännström

Inger Arnesson med 12 A-landskamper är sedan 1991 föreningsadministratör och idag även marknadsansvarig och spelansvarig i Sunnanå SK. Foto: Staffan Brännström

ringsplan för att få fram spelare för att nå dit: 50 % av spelarna skall komma från egna led (Skellefteåregionen) och 70-75% av spelarna bör komma från Norrland. Tre spelare bör vara spetsspelare, oberoende varifrån de kommer. Hanna Marklund, Guldbollvinnaren, var det och kom från egna led. Nu hör Perpetuan Nkwocha och Helena Ukaonu till denna kategori. De flesta av spetspelarna trivs här. Många har stannat kvar här efter karriären.

Talangprojekt

Man har talangprojekt för att få fram egna högklassiga spelare ur egna led. Det finns många fina talanger att ta vara på. Lag F17 blev 2:a vid senaste SM. Fr.o.m. i år följs det upp med ett F19-lag av hög klass. Totalt har nu klubben 22 lag i träningsverksamheten, 28 matchlag och totalt 450 aktiva. Samarbete för att utveckla spelare tillsammans i lokala lag, förekommer också.

Talangspelarna (De kommande elitspelarna) ska gärna gå på fotbollsgymnasiet. Det fordras att de tränar 6-8 gånger per vecka, klarar och prioriterar rätt i det sociala livet, tvätt och mat, liksom att studier eller arbete också skall klaras av. Dessutom skall spelarna redovisa träningen via nätet. Det ställs alltså stora krav på dem och därför är det viktigt att spelarna har *karaktär* och *inte bara talang*. Det är viktigt vad man vill och hur engagerad är man att satsa på sin idrott? De flyttas ofta unga spelare upp till A-laget. Där tränar man ännu mer (8-10 träningspass per vecka).

Nytt seriesystem 2013

Inger Arnesson informerade om att det blir nya serier nästa år. Söderettan och Norrrettan, ersätts med en dametta (Superetta) om 14 lag. De två bästa lagen i nuvarande damettorna går vidare till en kvalomgång, där de två bästa lagen flyttas upp till Allsvenskan från och med 2013, som nu ska omfatta 12 lag. Under damettan (Superettan) blir det division 1-serier.

Sunnanå SK har en omsättning på ca 3.5 miljoner per år. Det är ett lågbudgetalternativ i jämförelse med topplag som Tyresö FF och vad Umeå IK har haft, där inköp av högklassiga spelare kostar pengar. Budgeten är i balans för närvarande. Men, det är en tuff uppgift att sälja sponsring. Klubben måste prestera mycket tillbaka i form av t.ex. evenemang, annonsering och deltagande med spelare i olika sammanhang.

Krävs bättre arenor för träning och matcher

Inger Arnesson talade också om vikten av att lösa arenafrågorna; bättre arenor för träning och matcher, fler läktare med tak osv. Nu har en ny bollhall och en läktare tillkommit. Nya investeringar brukar kunna bidra till utveckling. Förbättringar och modernisering av detta slag brukar ge större *publik vid matcher*, som ju ger ökade matchintäkter. Kan det också bidra till *ökat intresse* för klubben och damfotbollen, så ger det potentiella möjligheter till *utökad sponsring* och därmed inkomster, vilket naturligtvis skulle betyda mycket för framtiden.

Men, kanske måste klubben först kvalificera sig till Damallsvenskan igen och få mer mediauppmärksamhet för att publik och sponsring skall öka. Kan skellefteborna ta damfotbollen "till sitt hjärta" sommartid? (och bli ett *varumärke* för Skellefteå) liksom ishockeyn idag är det under vinterhalvåret. Det vore önskvärt och idealet. Det är inte en fråga om "antingen-eller", utan en fråga om "både-och", enligt Inger Arnesson.

Tillägg: I oktober 2012 kvalificerade sig i Sunnanå SK till damallsvenskan 2013 efter att ha vunnit Norrretan och i kvalet slagit Qbik med 4-0 i den avgörande matchen hemma på Norrvalla.

Lunds FF:s damer hösten 1971.
Fr. v: Sonja Holmkvist, Solveig Berg, Majvi Hägglöf och Maud Jonsson. Foto . Norrans foto-arkiv.

Fotnot: En hel del material kommer från Majvi Hägglöfs privata fotosamlingar och klippalbum.

Alvar Hägglöf, Lund FF:s allt i allo (lagledare, tränare, finansiar osv.) visar sin färdigheter en träningskväll i början av 1970-talet.

Idrottscafé om badmintonsportens historia i Västerbotten

av Lars Lindgren och Ivar Söderlind

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS) hade under ett par kvällstimmar den 29 november 2011 en intressant och lärorik idrottscaféträff om "Badmintonsportens historia i Västerbotten." 14 deltagare hade samlats i FK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen. Bara en bråkdel av allt som togs upp kan redovisas här.

Badmintonsportens ursprung

Sällskapetets ordförande Ivar Söderlind ledde träffen och började med att berätta om badmintonsportens ursprung. Ursprungligen kom sporten från Indien och introducerades på godset Badmintonhouse i England 1873. Till Danmark kom spelet 1925 och den första klubben i Sverige bildades i Malmö 1933. Första klubben i Västerbotten med badminton på programmet var IFK Umeå och 1968 fick badminton eget distriktsförbund.

Badminton i IFK Umeå 1964

– Första tiden spelades badminton i Västerbotten mest på skoj och på motionsnivå, men så småningom kunde en grupp entusiaster i Umeå bilda en sektion inom IFK Umeå. Det hände den 2 oktober 1964, berättade badmintonprofilen Lennart Fällgren, että i den första länsrankingen i badminton 1965 och länets förste distriktsmästare 1968.

– IFK Umeås första stora badmintontävling var "Vår fjädern" och den arrangerade vi redan 1966. Det var länge den största badmintontävlingen i Norrland. 1971, t ex hade tävlingen 150 deltagare som spelade 200 matcher, berättade Fällgren.

IFK Umeå har genom åren varit den dominerande föreningen i länet men allt fler föreningar med badminton på programmet växte fram från slutet av 1960-talet och framåt, bland annat i Umeå (Umedalen, Racket/Umeå BMF), Skellefteå, Lycksele, Bjurholm, Holmsund, Sävar, Burträsk, Storuman och Nordmaling. Bristen på lokaler har varit ett återkommande problem. I Umeå fyllde i flera år plattstället på lasaretsområde

Fr v Gunnar Kamf, Martin Lundström, Erling Edvinsson och Lennart Fällgren vid idrottscaféträffen
Foto: Ivar Söderlind

ett stort behov liksom idrottshallen i Grubbeskolan som blev Umeås huvudarena för badminton innan stadion på Ersboda stod klar 1991.

Enorm utveckling under 1970-talet

Under 1970-talet var det en enorm utveckling av badmintonsporten i länet med organisering av tävlingar, serier, länsmatcher och inte minst uppbyggnad av en bred ungdomsverksamhet. IFK Umeå hade t ex 200-300 ungdomar per år i ”badmintonskolorna” i Bräntbergsskolan, Grubbeskolan, Dragonskolan (åtta banor) och Carlhöjdsskolan. Även elitmässigt blev det ett lyft under dessa år. När Norrländska Mästerskapen för första gången arrangerades i Umeå 1974 vann IFK Umeå nästan allt. Bland de allra bästa västerbottningarna fanns då IFK Umeås trio Ann-Christine Rosenqvist, Unni Kalmarsson och Lars Lundgren. Den senare kom från Bjurholm, vann JSM 1974 och rankades trea i Sverige 1977.

Badmintonstadion invigdes 1992

– Efter fem-sex års kamp kunde vi i januari 1992 inviga vår Badmintonstadion på Ersboda med P O Johansson som VD. Han var under många år den verkligt drivande kraften. Stadion med sina 15 banor, cafeteria och gym har blivit ytterligare ett lyft för badmintonsporten i Umeå, berättade Kurt Knutsson, en annan stor badmintonprofil, som bland annat varit ordförande i IFK Umeås badmintonsektion i många år. Badmintonstadions idrottsliga effekt blev uppenbar. År 1994 gick IFK Umeå upp i elitserien med bl a de egna produkterna Jenny Karlsson och Fredrik Bergström som tongivande tillsammans med Rasmus Wengberg som kom från Lugi i Lund. Alla tre deltog vid OS i Sydney 2000 då tre av sex svenska olympier i badminton kom från Umeå. I elitserien skördade IFK Umeå stora framgångar med slutspel år efter år. Fem år i rad, 2002-2006, blev IFK trea i lag-SM. Med början 1997 har klubbens spelare vunnit en lång rad SM-guld. Bäst internationellt har Rasmus Wengberg lyckats med brons i singel vid Europamästerskapen 2002.

Rasmus Wengberg, Fredrik Bergström och Jenny Karlsson från IFK Umeå deltog vid OS i Sydney 2000. Alla tre är flerfaldiga svenska mästare. Fotoägare: IFK Umeå

Stora badmintonarrangemang i Umeå

Umeå har haft en del stora badmintonarrangemang. Det har bland annat varit flera landskamper, Europacupfinal 1979 och VVS Open 1985-1990 med svensk och utländsk elit.

– Ja, och så har vi två gånger haft SM här i Sporthallen/Gammliahallen då det lånades hem en matta som med stor möda tejpades på stora hallens parkettgolv. År 2000 stod Umeå för sitt första SM i badminton och vi arrangerade SM även 2004. Båda gångerna hade IFK Umeå stora framgångar både arrangörs- och idrottsmässigt (två guld och två brons till IFK Umeå). Totalt 2004 deltog 250 spelare, 220 funktionärer behövdes för

att genomföra tävlingen och det användes ca 3000 badmintonbollar med fyra olika hastigheter. Vi fick sedan erbjudande om att ta SM även 2008, men då tackade vi nej, berättade Kurt Knutsson. Han beskrev även hur paniken spred sig i badmintonlägret inför U 16-SM 1991. –Den nya hallen i badmintonstadion såg inte ut

Fr v Lennart Fällgren, Roland Lindberg, Kurt Knutsson, Mats Bäckström och Eric Johansson deltog vid cafeträffen om badminton-sportens historia. Foto: Ivar Söderlind

att bli klar i tid för SM:et och Sporthallen på Gammlia var stängd för att inom kort rivas. Då var det kris, men det blev nu ingen rivning och vi kunde använda Sporthallen för SM-spelet där IFK:s Anders Hörnlund blev den store profilen med guld i mixed, silver i dubbel och brons i singel.

Badmintonbollar för 150 000 kr per år

Och om framtiden sa Kurt Knutsson så här.

– Vi kan tyckas vara på fallrepet i elitserien just nu men vi har bestämt oss. Vi ska rycka upp oss och ta ett riktigt nappatag om verksamheten. Ekonomin är som för många idrotter och många klubbar ett stort problem. Det är dryga kostnader för uppvärmning av badmintonstadion och klubben betalar ungefär 150 000 kr varje år för badmintonbollar, avslutade Kurt Knutsson.

Rolf Holmström – målspottaren från Boliden

av Bosse Fuhrman

Rolf Holmström, som avled i juni 2012 ett par månader innan han skulle fyllt 80, är en av Skellefteå AIK:s mesta målskyttar genom tiderna, bland annat nio-målsskytt (!) i div II mot Skellefteå IF i augusti 1957. Har fortfarande målrekordet i serien under allsvenskan. Rolf fanns med i kvallaget till allsvenskan 1958 och gjorde 13 allsvenska matcher i GAIS/tre mål. Norrans förre sportchef Bosse Fuhrman träffade honom häromåret och snackade om allt mellan himmel och jord, men företrädesvis fotboll. Här är Bosses högst privata tankar om Roffa.

Nio mål på 59 minuter

Skellefteå AIK:s storhetsperiod i fotboll nådde kokpunkten för drygt 40 år sedan. I slutet av 50-talet kvalade laget till allsvenskan och i samma veva gjorde Rolf Holmström nio mål på 59

minuter en i ett klassiskt div II-derby mot Skellefteå IF.

– Fortfarande minns jag varenda mål, sa Roffa då jag träffade honom häromåret. Som pensionär var han sig lik; snaggad, positiv och med spjuverblick. Han är och förblir historisk i svensk fotboll.

Smaka på mest imponerande bedriften; nio mål i en seriematch i näst högsta serien. I ett snålt derby – till och med.

– Tyvärr är jag inte ensam om den bedriften. Några veckor senare gjorde Hasse Nilsson i Djurgården också nio mål i Malung, mindes Roffa. Nåja, herrarnas gemensamma rekord lär de få behålla i all evighet. Det tar vi för givet. Roffa personifierade AIK:s starkaste säsonger någonsin.

Skellefteå AIK:s bästa fotbollslag genom tiderna – kvallaget 1958. Stående fr v tränaren Ingvald Norman, Nisse Boström, Einar Rönnskär, Rolf Holmström, Ingvar Rosén, "Garvis" Määttä, Lasse Nordin och lagledaren "Mulle" Wikström. Knästående fr v: Tore Wikström, Rolf Bergmark, Ove Hollström, Allan Wikström och Egon Lindé.

Fantastiska profiler

– Jag vill inte vara stöddig; men det är skräp om vi inte slog dagens AIK med kvallaget. Vi hade snabba killar också på vår tid. Dessutom fanns det fantastiska profiler.

Dem saknar jag i dagens fotboll, kanske var "Laddala" Renberg den sista? säger Roffa i intervjun med Fuhrman. Han säger att det var bättre förr, men ger ändå dagens kämpar ett ord på vägen: – Vi har inte sämre ställt med talanger än andra orter. Men det gäller att hoppa på tåget redan nu. Att gå upp i ettan blir oerhört mycket svårare om några år. Rolf, uppvuxen i Boliden, var mångsysslare redan som liten krabat. Men helst kickade han boll på ången nedanför direktörsvillan. – Vi var ett gäng som jagade boll dagarna i ända, minns Rolf.

Var du en målsportare redan då?

– Njaa, men jag vet "Newen" Wiklund, fotografen, påstod att jag alltid tillhörde segrande laget. "Du gör själv alltid fler mål än motståndarlaget", sa "Newen". Det stämde ganska bra, Rolf iklädde sig gärna rollen som matchhjälte. Först i Boliden, men framför allt i Skellefteå AIK (även om han också var aktuell både för Sunnanå och Lycksele, som kvalade till allsvenskan 1956). – Att spela för AIK var en ära. Det var inga övergångspengar på den tiden, upplyser Rolf.

Det var i slutet av 50-talet som fotbollen tog fart i Sverige; övergången från spel höst-vår ändrades till vår-höst. VM spelades i Stockholm 1958 och intresset för sporten ökade lavinartat. Rolf gjorde redan 1955-56 tre matcher i AIK, uppger Janne Backmans statistikbibel, men fick således det stora genombrott när han knuffade in nio mål mot SIF inför 1800 åskådare på Norrvallas grusplan (ligger på samma plats som sandgräset i dag). SIF tog ledningen innan AIK:s kanoniär slog till i minuterna 20, 30, 32, 42, 44, 59, 64, 76 och 79.

Toppade Expressens förstasida

Dagen efter toppade Expressen hela förstasidan med Rolf och brassedomaren Lennart Nyhlén som skipade rättvisa. I efterhand känns det litet retsamt att inte ha kvar tidningen. Det hade varit kul, säger Roffa. Rolf fick därmed en perfekt start på maratonsäsongen hösten 1957, samt våren-hösten 1958 (totalt 27 matcher, Rolf gjorde 28 mål). AIK vann serien en pinne före Holmsund och tre före uppstickaren Marma. I sista omgången slog AIK Sundsvall med 3–1 (efter 0–1-underläge) efter två mål av Rolf Holmström. 4120 fanns på Norrvalla. Plötsligt var AIK i allsvenskt kval mot Hammarby! – Spännande, men faktum var att vi antagligen var bättre året före, då vi missade kvalplatsen med tre mål.

Rolf Holmström, Skellefteå AIK gjorde 28 mål på 27 matcher 1957-58.

8624 åskådare på Norrvalla

Första kvalmatchen lockade 8 624 åskådare till Norrvalla, som fortfarande gäller som publikrekord för fotboll på arenan. Det blev ett tätt möte och Norran rubricerade på sportsidan: "Draw mot Hammarby fall framåt för Norrlandsfotbollen" och fort-

satte med: ”AIK höll måttet i första kvalprovet” och gav överbetyg till centerhalven Ingvar Rosén (”säkra försvar men uddlösa kedjor”). Norran hade tretton bilder och tio artiklar från matchen, vilket lär ha varit rekord för redaktörerna Ali Baba och Corpus. – Vi hade ett jätteläge på Lasse Nordins inlägg, men både Garvis Määttä och jag rusade förbi bollen, säger Rolf.

Vad minns du mera Rolf?

– Att journalisten Imi Markos på Idrottsbladet påstod att jag var oduglig som vänsterskytt. Men han fick se vad vänstern gick för i returen på Råsunda.

Snubblade du in ett vänsterskott?

– Snubblade? Publiken påstod att det var årets snyggaste mål på Råsunda. Ändå hade VM-finalen spelats där .., säger Roffa och skrattar. Hammarby vann med 6–2 inför 18 864 åskådare och NV:s team Allan Laisfeldt och fotografen Stieg Sandström levererade tio artiklar och sju bilder. – Det var ett härligt tryck och egentligen var vi inte sämre. Om Owe Hollström i målet varit lika hundraprocentig som hemma hade vi gått upp, säger Rolf. Ta inte det som kritik mot Owe; hela laget får givetvis ta åt sig av förlusten. – Skellefteå spelade mycket bättre än senast och hade varit förtjänt av 3–3, sa Hammarbys lagledare Lennart Nyman, sedermera förbundskapten.

Anbud från Hammarby

Efter matchen fick Rolf Holmström omgående anbud från Hammarby. UK- ledamoten Putte Kock fanns också på plats. Han grattade till en mästerlig insats. – Det var körigt men kul att bli ihågkommen efter den tråkiga förlusten, minns Rolf. Året efter spelade han tre vårmatcher med AIK, men gick sedan till allsvenska GAIS. – Egentligen gjorde jag en hygglig allsvensk sejour. Men laget saknade totalt självförtroende och var på väg ut ur allsvenskan redan då jag kom.

Hade ni segerpremier på den tiden?

– Nej, förresten tror jag bara det blev en seger med GAIS!

AIK då, handlade det om pengar?

– Någon i styrelsen lovade oss fem- tio kronor om vi slog Sundsvall och gick till allsvenskt kval. Vad jag hörde senare höll killen på att bli lynchad för det löftet ... Efter året i GAIS gick Rolf till Kinna, div III, där han redan i första matchen slet av ett ledband. Anbud från IFK Göteborg och Örgryte nobbade han. – Gunnar Sundvall ringde varje dag. Så jag åkte hem till Skellefteå, säger Rolf.

Ångrar du norrflytten?

– Njaa, men inte hade det varit så dumt bo kvar i Göteborg. Det är en härlig stad. Sedan blev det AIK igen, några säsonger i Rönnskär, domarkarriär, litet bandy med mera.

Totalt spelade Rolf sju säsonger i AIK (74 matcher) och knoppade ihop 59 mål. Det

ger en sjundeplats i AIK:s målliga genom tiderna. Den toppas av Birger ”Mulle” Wikström på 199.

Vem är AIK:s läckraste lirare någonsin?

– ”Lill-Einar” Rönnskär; klok, teknisk, stark och faktiskt tuff, trots sin litenhet, säger Rolf Holmström.

Rolf Holmströms enorma effektivitet

I Rekordmagasinet skriver Norrans gamle sportchef Allan Laisfeldt om Rolf Holmströms enorma effektivitet hösten -56:

9 september: 3–2 mot Friska Viljor, segermål 6 min före slutet.

16 september: 2–1 mot IFK Luleå, segermål 3 min före slutet.

23 september: 3–2 mot Fagervik, segermål 1 min före slutet.

7 oktober: 1–0 mot Gefle, segermål 13 min före slutet.

14 oktober: 2–2 mot GIF Sundsvall, kvittering 5 minuter före slutet.

Varför var du så giftig?

– Min teknik hade brister, men snabbhet och naturlig hårdhet fanns i kroppen.

Eller som vår tränare Ingvald Norman sa: *”Du driver bollen så snabbt att det inte alltid går att behandla den”.*

FAKTA

Namn: Rolf Holmström.

Avled: 22 juni 2012 i en ålder av 79 år.

Familj: Fru Margot, ett barn, två barnbarn.

Känd som: En av Skellefteå AIK:s mesta målskyttar genom tiderna

Fotbollsklubbar: Boliden, Skellefteå AIK, GAIS, Kinna, Skellefteå AIK, Rönnskär IF. Nordsverige, Västerbottens länslag. Spelade i alla serier från allsvenskan till VI.

Bandykarriär: Boliden och Skellefteå BK. Nordsverige och Västerbottens länslag.

Ishockey: Boliden och Medle.

Domare: I fotboll, bandy och ishockey.

Rolf Holmström 2011 tillsammans med trivsamma bostonterriern Wilma. Foto: Bo Fuhrman

Nordahlsmatcher i Umeå och Hörnefors

av Lennart Jonsson

Här följer en nyskriven artikel av Lennart Jonsson som vet det mesta om idrottsliv och annat i sitt Hörnefors. Under signaturen "Lejon" medverkade han, med början 1943, som radskrivare (oftast fotboll och ishockey) i Västerbottens Kuriren. Betalningen var 5 öre raden och det kunde bli 5 kr till skrivaren efter en match. Från några år in på 1950-talet och fram till 1974, skrev Lennart om allt från Hörnefors (inte bara sport) och fick en fast månadslön plus extra för eventuella foton. Allt arbete för VK gjordes på fritid och under alla år var Lennarts anställning på kontoret vid industrin hans ekonomiska bas. Under åren 2001-2005 var han sekreterare i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap och har bidragit med många intressanta idrottshistoriska artiklar i Visuellt. Över till ämnet för denna artikel!

Publikrekord och klirr i kassan

NORDAHLSMATCHER är ett fotbolls-begrepp som myntades vid hörneforsbrödernas återbesök i hembygden och spelade matcher i Umeå och Hörnefors. Det kom att betyda både publikrekord och skönt klirr i kassan för moderföreningen Hörnefors IF under åren 1946 – 1957.

Bröderna som skapat begreppet "Nordahls-matcher": Göran, Bertil, Gösta, Gunnar och Knut.

Första Nordahlsmatchen på Gammliaavallen med bl.a bröderna Bertil, Knut och Gunnar på övre raden och landslagsmannen Erik "Mulle" Holmqvist som tvåa från höger på samma rad.

De två första matcherna spelades på Gammliaavallen i Umeå med början 1946 som en speciell hyllning till pappan Emil och ingående i dennes 60-årsfirande. HIF, förstärkt med Bertil, Knut och Gunnar samt inte minst Erik ”Mulle” Holmqvist, landslagsman från Norrköping, mötte en kombination från IFK Umeå/Umeå IK som besegrades med 9 – 1 efter fyra mål av Gunnar och två av Knut. Närmare 3500 personer såg matchen och uppskattade målfyrverkeriet, vilket även födelsedagsbarnet gjorde. – Det går inte att klaga på pojknas spel, var pappa Emils betyg för matchen, något som övriga åskådare helt säkert instämde i.

Olympiaåret 1948

Olympiaåret 1948 var det dags för match nummer två på Gammliaavallen. Då hade bröderna med sig Norrköpingsspelarna Nils Liedholm och Holger Nyman som extra förstärkning, medan Gösta Nordahl på grund av skada inte kunde medverka. Notabelt är att gästspelarna fick flyga den första delen av resan, men längre än till Midlanda (Sundsvall/Härnösand) kom man inte på den tiden. Speciellt HIF-chauffören Thure Asplund mötte där och såg till att alla kom lyckligt fram till såväl Hörnefors som Umeå. Matchen samlade 5500 åskådare, vilket då var publikrekord för Gammliaavallen, som fick se det förstärkta HIF besegra IFK-kombinationen från Holmsund-Umeå med 4 – 1. Storspel av målvakten Bert-Olof ”Zacke” Zachrisson höll förlustsiffrorna nere, men två bollar från Gunnar och en från Liedholm på straff var tre av de fyra han måste släppa förbi sig. – Nu är det spelförbud för oss, konstaterade Knut Nordahl efter matchen, som spelades två veckor före OS-turneringens början i London. Där blev det som bekant guld för det svenska laget, vilket måste kännas extra tillfredsställande för åskådarna på Gammliaavallen, som fick se fyra blivande olympiska guldmedaljörer agera för det facila priset av 2:50.

Första matchen i Hörnefors 1953 mot Lycksele IF

Den första Nordahlsmatchen i Hörnefors spelades den 12 juli 1953 på den gamla fotbollsplanen vid Hörneån där HIF utan Knut men med Bertil och Gunnar Nordahl i laget mötte Lycksele IF, då ansett som det bästa laget i Norrland. När kvarten återstod av matchen ledde HIF med 3 – 1, men tvärränderna från lappmarksmetropolen vände på steken och vann med 5 – 3. Rättvist ansåg Gunnar, som gjorde två av HIF-målen och tyckte att LIF-arna spelade en utmärkt fotboll.

Milancentern tillstod även, att han aldrig varit så nervös före en match som denna. Detta sedan han från föräldrahemmet sett bil efter bil och även bussar rulla förbi i riktning mot fotbollsplanen. Drygt 500 bilar kom att fylla alla tänkbara platser för parkering i samhället. HIF:s matchfunktionärer fick i stället för beräknade 2000 åskådare ta emot 5000, en uppgift som dom klarade av på ett utmärkt sätt. Om alla bland publiken kunde se något av matchen är däremot en annan historia, men ett otroligt publikrekord på ”gammlan” fick dom i varje fall vara med om. 800 åskådare var tidigare år maximalt för seriematcher mot gästande lag som Domsjö, Friska Viljor och Sandvik för att nämna några klubbar.

Otroligt publikrekord vid den första Nordahlsmatchen i Hörnefors mot Lycksele IF på den gamla planen vid Hörneån med 5000 åskådare runt arenan. Fotot tillhör Torsten Andersson (fotbolls- och ishockeyspelare i HIF) och har tagits av brodern Sixten (Cyklist och skridskoåkare i Gimonäs CK och IF Castor)

Trots den uppenbara trängseln kring planen ramlade ingen av åskådarna i Hörneån, men där kunde ibland matchbollen hamna på den gamla goda tiden. Ibland olyckligtvis, men ibland också medvetet, särskilt när hemmalaget var pressat. "Åt ån" (med bollen) ropade publiken och HIF:s försvarare gjorde sitt för att matchbollen skulle hamna i det våta. Väl där tog det sin tid att få upp bollen så att matchen kunde fortsätta, och den utnyttjades till vila för att återfå nya krafter. Någon reservboll fanns inte alltid att tillgå.

Invigning av idrottsplatsen Gran 1955

Det fantastiska publikrekordet från 1953 blev inte långlivat, utan två år senare, då den nya idrottsplatsen GRAN var klar för invigning 1955, uppgick antalet betalande åskådare till 5949, en publiksiffra som torde förbli "All time high" för Hörnefors. De flesta kom förmodligen för att se bröderna Nordahl spela fotboll, men fick på köpet även uppleva högtidstal, defilerings av idrottsfolket, hornmusik liksom friidrott av hög klass. Bakom tillkomsten av Gran stod Mo och Domsjö AB, vars högste chef doktor Erik Kempe var en av talarna. Fotbollsmatchen vann HIF med förstärkningar av bröderna Nordahl plus några spelare från Degerfors, bl a då målvakten Magnus "Skjorta" Bergström, med 7 – 3 mot en kombination från Alfredshems IK och Domsjö IF. Gunnar Nordahl svarade till publikens förtjusning för tre av målen. Enda smolken i glädjebägaren var att Knut inte spelade med på grund av bestämmelsen om att endast två proffs fick delta i matchen. Knut avstod då lojalt från spel och gick i stället in som lagledare.

Invigningen av idrottsplatsen Gran i Hörnefors 1953 med publikrekord och defilerings inför fotbollsmatchen med Åke Bergström som fanbärare följt av ledarna Knut Nordahl och Lennart Jonsson och därefter spelarna Göran, Bertil och Gösta.

Friidrottstävlingarna under fotbollens halvtidsvila såg Gösta Brännström som segrare på 400 meter, Gullbrand Sjöström i spjut och hemmasonen Åke Bergström i 1500-metersloppet.

Tillägg:

idrottsplatsen Gran ändrade 1988 namnet till NORDAHLSSVALLEN inför 1500 åskådare under närvaro av Bertil, Gunnar, Gösta och Göran. Den femte brodern Knut avled 1984. Vid högtidligheten med namnbytet, som ingick som ett inslag i HIF:s 80-årsjubileum, spelade inte bröderna någon match, men fick i alla fall känna på bollen under en straffsparkstävling.

Sista Nordahlsmatchen 1967 mot TV-laget

Den sista Nordahlsmatchen spelades den 25 juli 1967 då 11 ätteläggare till bröderna Emil och David Nordahl mötte Bengt Bedrup och andra kändisar i TV-laget och samlade en publik om 3100 åskådare en regntung tisdagkväll. Ändå saknades den mest kände nordahlaren – Gunnar – som inte kom loss från IFK Norrköpings träningsläger i Italien. Sonen Thomas ersatte dock pappan på ett fint sätt och var utan tvekan planens dominant.

Pigg var också Bertil Nordahl, som fyllde 50 år dagen efter matchen, och blev uppvaktad av motståndarlaget med en gammal fotbollssko, som Ardy Stryver förgyllde med en glänsande guldfärg värdig en olympisk guldmedaljör. Slutresultatet av matchen blev

5 – 2 till nordahlarna, något som de båda lagledarna- Emil Nordahl och Putte Kock – förklarade sig nöjda med. I TV-laget ingick bland andra välkända aktörer ”Honken” Holmquist, Per Grundén, Bengt Grive och exproffset Kurt Andersson. Speaker och matchkommentator för den trevliga fotbollstillställningen var Lasse Holmqvist känd från TV. Av behållningen från matchen gick en del, enligt den då nyss bortgångna fotbollsmamman Nikolina Nordahls önskan, till ett blivande församlingshem.

Elva nordahlare spelade 1967 mot TV-laget inför 3100 åskådare och vann säkert med 5 - 2 trots att Gunnar saknades.

Lagledarna Putte Kock och Emil Nordahl var nöjda med matchresultatet liksom födelsedagsbarnet Bertil (50 år).

Andra Nordahls-matchen på Gammlia vallen 1948 med publikrekord och fyra blivande olympiska guldmedaljörer i laget: Bertil, Knut, och Gunnar Nordahl samt Nils Liedholm från IFK Norrköping.

En koncentrerad Gunnar Nordahl gör entré till matchen, då idrottsplatsen Gran invigdes 1955, där han svarade för tre mål.

År 1988 döptes idrottsplatsen Gran i Hörnefors om till "Nordahlsvallen" och det glädde förstås bröderna Bertil, Gösta, Gunnar och Göran. Den femte brodern Knut avled 1984.

En mästare har lämnat oss - minnesord om Kenneth Israelsson, IFK Umeå

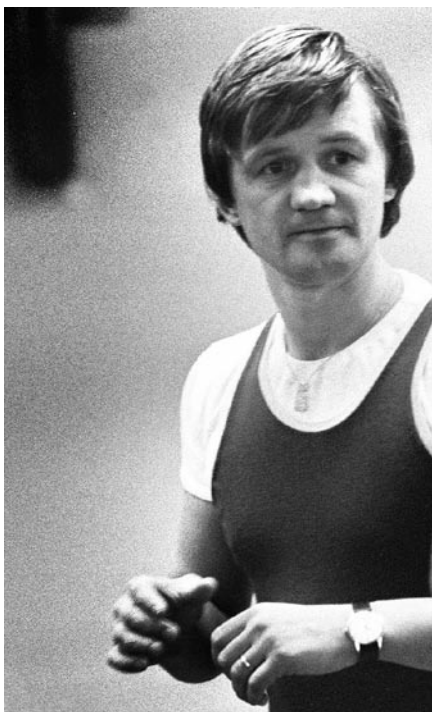
av Ivar Söderlind

Kenneth Israelsson avled den 1 oktober 2012 vid nyss fyllda 68 år (född 11/9 1944). Kenneth är den störste av IFK Umeås alla framgångsrika boxare genom åren. Han var en mycket stilfull och konditionsstark boxare tack vare allsidig och ambitiös träning med början redan vid 13 års ålder. Han sportsliga meriter och kämpaglöd gjorde honom till ett stort föredöme i ringen. Förutom boxning höll han på med ishockey, fotboll, brottning, bordtennis och inte minst orientering. I den sistnämnda sporten var han elitman och tävlade flitigt.

Under 1960-talet och början av 1970-talet härjade Kenneth i boxningsringarna och var under många år Sveriges bäste boxare i sin viktklass. Genombrottet kom 1962 med guld i junior-SM som följdes av två klara juniorlandslagssegrar 1963. Han gjorde debut i seniorlandslaget mot Danmark 1964 och övertygade stort genom att klart besegra meriterade Rolf Thomsen. Kenneth var sedan ytterst nära att komma med till Olympiska Spelen i Tokio samma år. Att den unge Umeåboxaren inte fick chansen till OS-start upplevde han som en stor motgång.

I A-landslaget deltog Kenneth med framgång 19 gånger 1964-1970 och representerade Sverige vid ett Europamästerskap, 1965 i gamla Öst-Berlin, dåtidens Öst-Tyskland. Fem gånger blev han svensk seniormästare: i 57-kilosklassen 1964, 1965, 1966 och sedan 60 kg 1968 och 1970. Till detta skall läggas SM-brons 1967 och SM-silver 1969.

Den största internationella framgången var när han på ett övertygande sätt blev nordisk mästare i Köpenhamn 1965. Där var han i något av sitt livs form och stoppade båda sina motståndare före full tid. Kenneth var även ett dragplåster vid de boxningsgalor som eldsjälerna och boxningspromotorn Arne Fränlund låg bakom i Umeå Sporthall under 1960-talet. Efter den aktiva tiden fortsatte Kenneth att engagera sig i idrottsrörelsen bl a som omtyckt boxningstränare i IFK Umeå och ledare inom Idrottsalliansen i Umeå.

Aktuella meddelanden

Genomförda caféträffar

Under 2012 har Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap genomfört sju idrottscafé-träffar, som alla varit mycket uppskattade. Fyra träffar har genomförts i Umeå, två i Skellefteå och en i Tegsnäset. I Visuellt presenteras referat och foton från alla träffar (om friidrott och brottning i nästa nummer). Flertalet caféträffar har även uppmärksamats i Västerbottens-Kuriren och ofta även i Västerbottningen medan Norran inte alls ”bryr sig” när vi har idrottscaféträffar i norra länsdelen. Följande caféträffar har genomförts under 2012:

Den 30 januari i Idrottens Hus i Skellefteå: *”Sunnanå SK - klubben med en egen föreningsidé som gick från byafotboll (Lunds FF) och blev bäst i Europa”*. Inbjudna var före detta spelare och ledare från Lunds FF och Sunnanås SK, medlemmar i Sällskapet och övrig intresserad allmänhet. Staffan Brännström var koordinator. (29 deltagare).

Den 4 mars i IFK Umeås klubblokaler, Hyggesvägen 19, under rubriken *”Boxning – en klassisk idrott i Västerbotten”*. Fyra ledare och fyra aktiva från boxningen i Umeå hade mött upp och berättade till boxningsbilder och film om sin idrott både idag och förr inför de frågvisa åhörarna. Ivar Söderlind var koordinator. (20 deltagare)

Den 24 april i anslutning till Tegsnäsets fabrikslokaler i Tegsnäset: *”Tegsnässkidan - en hundraårig tradition”*. Inför de intresserade och frågvisa deltagarna berättade Tomas Nilsson och hans söner Benny och Jimmy om företagets historik, utveckling och tillverkningen av de berömda skidorna. (20 deltagare)

Den 14 juni i IFK Umeås klubblokaler med rubriken *”En historisk odyssey genom olympiska spel. Daniel Lindgren berättar ur sin nyutkomna OS-bok.”* Träffen inleddes med att ”Guld-Martin” Lundström delade ut 2012 års stipendium ur sin skidfond till IFK Umeås lovande skidtjej Jonna Sundling. Sedan tog Daniel Lindgren från Vägsele över och berättade ur sin nyutkomna mycket intressanta OS-bok. (55 deltagare)

Den 19 september i Pressrummet, Skellefteå Kraft Arena: *”Friidrottens utveckling i norra länsdelen med fokus på Skellefteå AIK”*. Specialinbjudna var nuvarande och tidigare aktiva/ledare i föreningen. Staffan Brännström var koordinator. (27 deltagare).

Den 24 oktober i IFK Umeås klubblokaler *”Friidrottens historia i Västerbotten med fokus på södra länsdelen”*. Specialinbjudna var nuvarande och tidigare aktiva/ledare från södra länsdelen som berättade till friidrottsfoton från förr och nu. Inledningsvis berättade Viktoria Tegenfeldt om tävling/träning och svarade på många frågor från de intresserade åhörarna. Koordinator var Ivar Söderlind. (38 deltagare)

Den 14 november i IFK Umeås klubblokaler: *"Brottning - en idrott med långa traditioner i Västerbotten."* Med hjälp av foton från olika tidepoker berättade ledare, f.d. aktiva och andra intresserade om brottningens utveckling. Kvällen avslutades med att tre av Umeå IK:s lovande brottarungdomar Samuel Eriksson, Tilda Tärnklev och Julius Tärnklev uppvisningsbrottades på brottningssmattan som riggats upp i IFK Umeås klubblokaler. Ivar Söderlind var koordinator. (25 deltagare).

Visuellt

Under 2012 har två nummer av Visuellt kommit ut och nästa nummer planeras till april/maj 2013. Se under redaktionellt.

Planerade caféträffar våren 2013

Under våren 2013 planeras för fyra idrottscaféträffar:

Onsdag 30 januari i Umeå. *"Mina idrottsminnen"*. Före ishockeymålvakten Sven-Olof "Sventa" Enqvist berättar utifrån sin skrift *"Idrottsminnen"*. Lokal: IFK Umeås klubblokaler, Hyggesvägen 19.

Onsdag 27 februari i Umeå. *"Aktuellt om idrottsskador med en kort historisk inledning"*. Överläkare Magnus Högström och doktor Jan Björnebrink berättar. Lokal: IFK Umeås klubblokaler, Hyggesvägen 19.

Onsdag 13 mars. Årsmöte i Umeå och sedan idrottscaféträff. Ämne inte bestämt. Lokal: IFK Umeås klubblokaler, Hyggesvägen 19.

Onsdag 24 april i Skellefteå. Preliminärt ämne: *"Handikappidrottens historia i Västerbotten"*.

Kolla platser och tider för caféträffarna på hemsidan www.visac.se och se annonser i länets dagstidningar dagarna innan träffarna. Medlemmar och även icke medlemmar är välkomna.

Hemsidan

VIS:s hemsida (www.visac.se) uppdateras regelbundet med bl a inbjudningar inför caféträffarna och rapporter från genomförda caféträffar. Nytt under 2012 är bl a filmer (Youtube) från Vasaloppet och SM på skidor. Ett bildarkiv med idrottsbilder fram till idag är också på gång.

Bandade intervjuer

Under 2012 har Eskil Tåg, Staffan Brännström och "Bibo" Boström fortsatt att göra intervjuer i norra länsdelen med idrottsledare och f.d. aktiva. Intervjuerna redigeras och tillsammans med unika bilder samlas på DVD-skivor och säljs via VIS. En pappersversion av respektive DVD-skiva med text och tillhörande bilder bjuds också ut

till försäljning. Detta för att underlätta för personer med olika handikapp att ta del av innehållet, enligt principen; Lika möjligheter för alla att ta del av innehållet. Originalinspelningarna sparas med den bästa digitala teknik som för närvarande anses mest tillförlitlig, just nu form av av stickor och externa minnen.

Medlemmar

I december 2012 har VIS 193 medlemmar i sin medlemsmatrikel varav 22 inte betalt medlemsavgiften för 2012. Med detta nummer av Visuellt medföljer inbetalningskort för 2013 och i förekommande fall för 2012. Vi presenterar längst bak i detta nummer en uppdaterad medlemsförteckning.

Medlemsavgifter

Följande oförändrade medlemsavgifter gäller för 2013:

Enskilda personer = 100kr

Förbund och organisationer = 250kr

Idrottsföreningar = 150kr

Kommuner = 10 öre per kommuninvånare.

BLI VIS-MEDLEM!
Sätt in medlemsavgiften på pg 38 98 30 - 1

Medlemsmatrikel 30 november 2012

193 registrerade medlemmar

Kommuner

Namn	c/o	Adress	Postnr	Postadress
Lycksele Kommun	Ulf Öhlund, Fritid	Storgatan 22	921 81	Lycksele
Skellefteå Kommun			931 85	Skellefteå
Umeå Kommun			901 84	Umeå
Åsele Kommun	Stig-Anders Hansson		919 85	Åsele

Organisationer

Folkrorelsearkivet		Gammlia	903 42	Umeå
Guldklubben	c/o Brännlund	Bondegatan 21	904 21	Umeå
IFK Umeå		Hyggesvägen 19	903 46	Umeå
Röbäcks IF		Sönkmyrvägen 22	904 40	Röbäck
Sandviks IK		Lärkvägen 2 B	913 35	Holmsund
Skellefteå AIK Friidrott		Mossgatan 27	931 70	Skellefteå
Skellefteå AIK Hockey		Box 185	931 22	Skellefteå
Skellefteå Skidklubb	c/o Lundgren	Mossgatan 31	931 70	Skellefteå
Skellefteå Stadsbibliotek		Box 703	931 27	Skellefteå
Svenska Idrottshistoriska Föreningen	Leif Yttergren	GIH Box 5626	114 86	Stockholm
Tegs SK		Klubbstugan Tegsvägen	904 33	Umeå
Umeå IK		Rothoffsvägen 10	903 42	Umeå
Umeå Stadsbibliotek		Rådhusplanaden 8	901 78	Umeå
Universitetsbiblioteket			901 74	Umeå
Västerbottens Friidrottsförbund	Söderlind	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Västerbottens Idrottsförbund		Box 3005	903 02	Umeå
Västerbottens Ishockeyförbund		Mossgatan 27	931 40	Skellefteå
Västerbottens Kuriren	Benny Stiegler	Box 1247	901 70	Umeå
Umeå Kommun Kulturförvaltningen			901 84	Umeå

OS i Stockholm 1912 med tre svenskar i topp i tresteg. fr.v: Gustav "Toppsy" Lindholm guld (14.76), Georg Åberg silver (14.51) och Erik Almlöf brons (14.17). "Toppsy" blev senare känd som chef för danspalatset Nalen i Stockholm.

Albertsson Östen	Kronoskogsvägen 35	903 61	Umeå
Andersson Bernt	Kullbergsvägen 1	388 32	Ljungbyholm
Andersson Folke	Skråddarvägen 37	632 23	Eskilstuna
Andersson Georg	Brogatan 1	903 25	Umeå
Andersson Hanserik	Marmorvägen 46	907 42	Umeå
Andersson Heidi	Höjdvägen 24 G	932 31	Storuman
Andersson Johnny	Risliden 94	935 91	Norsjö
Andersson Sven Ola	Järvstigen 22	974 53	Luleå
Andersson Yngve	Läkarvägen 10	961 40	Boden
Arnefjäll Stig	Hoburgsgatan 12	167 37	Bromma
Astergren Gunnar	Ringvägen 51	916 95	Örträsk
Bengtson Urban	Axtorpsvägen 15	903 37	Umeå
Berggren Göran	Mariehemsvägen 5 J	906 54	Umeå
Berglund Stefan	Skiftesgatan 68	931 55	Skellefteå
Bergsten Karl	Hyttlidgatan 58 A	931 37	Skellefteå
Bivall Bengt	Övralidsgatan 23	422 47	Hisings-Backa
Björklund Gustaf	Törn skatevägen 39	906 51	Umeå
Björnebrink Jan	Rådhusgatan 23	903 23	Stockholm
Boström Allan	Genvägen 7	934 31	Kåge
Boström Birger	Blomstervägen 8	931 39	Skellefteå
Boström Roger	Yttersjö 447	905 86	Umeå
Brännlund Tore	Bondegatan 21	904 21	Umeå
Brännström PG	Läkarvägen 1 B	931 41	Skellefteå
Brännström Staffan	Egnahemsgatan 39	931 70	Skellefteå
Båga Birgitta	Fäbodgatan 11	931 56	Skellefteå
Bäckman Berndt	Olof Palmes gata 25	903 23	Umeå
Bäckström Ingemar	Brotorpsvägen 31	163 44	Spånga
Bäckström Mats	Kulinarievägen 15	905 82	Umeå
Dahlberg Staffan	Mor Annas väg 7 D	662 32	Åmål
Dahlbäck Barbro	Furusundsgatan 8 5 tr	115 37	Stockholm
Edvall Arne	Vinbärsvägen 9	904 35	Umeå
Edvinsson Erling	Linodlarvägen 4	904 40	Umeå
Ek-Lindqvist Margit	Generalsgatan 23	903 36	Umeå
Ericsson Douglas	Mariehemsvägen 33 A	906 52	Umeå
Eriksson Björn	Nydalavägen 20 B	903 39	Umeå
Eriksson Ebbe	Förmansvägen 10 5 tr	151 47	Södertälje
Eriksson Gunnar	Kronoskogsvägen 17	903 61	Umeå
Ersson Sam	Bredviksvägen 18	910 60	Åsele
Ferry Björn	Höjdvägen 24 G	923 31	Storuman
Ferry Margareta	Strandvägen 37	923 31	Storuman
Forsberg Lennart	Krusbärsvägen 20 E	904 35	Umeå
Forsberg Åke	Marstad Utjord 6	596 91	Skenninge

Forsgren Henry	Hönsbärsvägen 4	904 35	Umeå
Forslund Einar	Genvägen 14	934 31	Kåge
Forsman Anders	Rörgatan 20 A	852 39	Sundsvall
Frånlund Peter	Knivingen 11	913 35	Holmsund
Fuhrman Bo	Bjässviken 74	934 31	Kåge
Furberg Åke	Skråmträsk 375	931 96	Skellefteå
Fällgren Lennart	Kvartsvägen 2	907 41	Umeå
Haglund Birgit	Skräddaren Målargränd 11	904 31	Umeå
Hanell Sven	Jutargränd 6	913 34	Holmsund
Hansson Lars-Olov	Stöcke 310	905 81	Umeå
Hedlund Carl-Gunnar	Storgatan 31 A	931 32	Skellefteå
Hellgren Sara	Basvägen 15	931 46	Skellefteå
Hemmyr Kjell	Tjärhovsgatan 7	904 20	Umeå
Hjelm Jonny	Björnvägen 298 D	906 43	Umeå
Holmgren Karin	Rothoffsvägen 3	903 42	Umeå
Holmlund Lennart	Brogatan 3 A	903 25	Umeå
Holmstedt Jan Erik	Storåkersgatan 73	931 45	Skellefteå
Hägglund Rolf	Aprikosgatan 19 A	165 60	Hässelby
Hällgren Ingemar	Bäckgårdsvägen 6	143 42	Vårby
Hällgren Martin	Tallhedsvägen 2	903 62	Umeå
Johansson Bertil	Orkestergränd 21	913 54	Holmsund
Johansson Eric	Ostvägen 141	906 26	Umeå
Johansson Ernst	Väststigen 1	931 56	Skellefteå
Johansson Karl-Erik	Ringen 34	936 31	Boliden
Johansson Rolf	Fabriksgatan 5 E	903 31	Umeå
Johansson Rolf	Norrgårdsvägen 3	311 71	Falkenberg
Johansson Sture	N Ermarksgatan 64	903 44	Umeå
Jonsson Anton	Kommendörsgatan 14	911 32	Umeå
Jonsson Bo	Norrström 1	936 92	Boliden
Jonsson Erland	Parkgatan 8	903 37	Umeå
Jonsson Lennart	Bruksgatan 25 D	910 20	Hörnefors
Jonsson Paul	Målargränd 3 L	904 31	Umeå
Järvholm Gunnar	Ringvägen 2	913 32	Holmsund
Jönsson John-Gunnar	Storgatan 36	921 31	Lycksele
Kamf Gunnar	Hyggesvägen 19 A 2 tr	903 46	Umeå
Karlsson Bo	Vallengatan 13	452 32	Strömstad
Karlsson Eva	Skolgatan 113 H	903 32	Umeå
Karlsson Harry	Glassgränd 271	906 24	Umeå
Karlsson Lars-Gunnar	Bruksgatan 37	910 20	Hörnefors
Kihl Niklas	Hämpingevägen 55	138 37	Ålta
Knutsson Kurt	Marmorvägen 18	907 42	Umeå
Larsson Karl	Äppelvägen 34	904 36	Umeå
Lindberg Roland	Allmogevägen 8	905 96	Umeå

Lindgren Birger	Idrottsvägen 17	936 31	Boliden
Lindgren Daniel	Vägsele 219	921 93	Lycksele
Lindgren Lars	Hoppets Gränd 10	903 34	Umeå
Lindgren Nils-Gunnar	Ockelsjö 134	911 93	Vännäs
Lindmark Henry	Vårdhemsvägen 5 304	903 62	Umeå
Lindqvist Anna-Greta	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindqvist Sven-Olof	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindroth Jan	Framnäsbacken 26 6tr	171 66	Solna
Lindström Britta	Myrvägen 9	903 40	Umeå
Lindström Roger	Björnvägen 17	931 65	Skellefteå
Lindström Stig	Kläppvägen 2	932 33	Skelleftehamn
Lindwall Christer	Trattgränd 36	906 25	Umeå
Lodin Olof	Mariehemsvägen 27 A	906 52	Umeå
Lundberg Bengt	Ö Rådhusgatan 8 A	903 26	Umeå
Lundberg Henrik	Segelbåtsvägen 5	907 88	Täfteå
Lundberg Ingrid Haga äldrec.	V Idrottsallén 2 B	903 36	Umeå
Lundberg Magnus	Lillkilsgatan 3	802 57	Gävle
Lundberg Martin	Terrängvägen 4 B LGH 1101	903 38	Umeå
Lundberg Roger	Pastorsvägen 5	903 62	Umeå
Lundberg Stig	Pyrolvägen 9	181 60	Lidingö
Lundin Tage	Ugglevägen 26	923 32	Storuman
Lundqvist Gösta	Lingonstigen 25	931 70	Skellefteå
Lundqvist Hans-Olof	Skogsbrynet 4	903 40	Umeå
Lundström Martin	Hyggesvägen 19 A	903 46	Umeå
Löfgren Karl-Gustav	Kulgränd 2 E	913 34	Holmsund
Löfstedt Peter	Grindvägen 12	931 45	Skellefteå
Magnusson Albert	Bodan 61	930 10	Lövånger
Marklund Alfred	Dirigentvägen 32	931 46	Skellefteå
Marklund Kjell-Göran	Klostergatan 46	931 62	Skellefteå
Markström Karl-Johan	Bryngelsvägen 14	903 60	Umeå
Martinell Vidar	Bergsgatan 28 A	153 35	Järna
Mattsson Rune	Pär Jans väg 9	903 55	Umeå
Moraues-Kjellin Gunilla	Rådhusplanaden 17 D	903 28	Umeå
Möllersvärd Peter	Sjövägen 2	891 41	Örnsköldsvik
Norgren Ola	Bäckgatan 9 A	930 47	Byske
Norlin Yngve	Brogatan 25	903 25	Umeå
Nyström Karl-Erik	Repslagargatan 2 B	953 37	Haparanda
Olofsson Eva	Skidspåret 8 A	903 39	Umeå
Olofsson Lars	Strandgatan 22	931 31	Skellefteå
Olofsson Lennart	Lövstigen 28	903 43	Umeå
Olsson Allan	Hyttgatan 11 A	811 30	Sandviken
Olsson Torbjörn	Hovrättsgatan 10	903 25	Umeå
Renström Olov	Norra Ågatan 3 B	932 51	Bureå

Risberg Allan	Mariehemsvägen 27 A	906 52	Umeå
Roslund Gösta	Ljunggatan 11	936 61	Boliden
Runesson Per	Kiselstråket 39	907 42	Umeå
Rönblom Anders	Strandgatan 22 Igh 1202	931 31	Skellefteå
Rönnlund Anders	Ö Kyrkogatan 100 C	903 43	Umeå
Rönnmark Sven	Timmermansgatan 11	904 20	Umeå
Rönnmark Walter	Korstabergsvägen 18	856 34	Sundsvall
Rönnqvist Rolf	Byvägen 1 C	904 33	Umeå
Sandell Håkan	Fyrverkarbacken 27	112 60	Stockholm
Sandström Rune	Bokvägen 6	904 32	Umeå
Sandström Åke	Pengsjö 71	911 94	Vännäs
Sjöstedt Guscha	Pennstigen 11	931 41	Skellefteå
Stening Leif	Gökropsvägen 7 J	906 51	Umeå
Swanström Ola	Krusbärsvägen 52 D	904 35	Umeå
Svedberg Sören	Brogatan 48	903 23	Umeå
Svensson Gerda	Monteringsvägen 6	903 60	Umeå
Svensson Jarl	Mobackavägen 38	931 45	Skellefteå
Söderlind Erik	Kläppuddsvägen 27	905 82	Umeå
Söderlind Ivar	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Söderlind Mikael	Kyrkogatan 2	171 32	Sundbyberg
Söderlund Egil	Hemvägen 27	930 15	Bureå
Taflin Roger	Gökropsvägen 8 G	906 51	Umeå
Tedestedt Robert	Svedjan 275	937 31	Burträsk
Thelberg Kjell	Hovrättsgatan 15	903 25	Umeå
Thunman Leif	Hemmansvägen 4	971 53	Härnösand
Timner Gunnar	Morkullevägen 6 H	906 51	Umeå
Tjårnlund Christer	Kapellgatan 9	936 32	Boliden
Tåg Eskil	Strågatan 10	931 49	Skellefteå
Tärnklev Conny	Löfstigen 29 C	903 43	Umeå
Wahlberg Christer	Södra Slevgränd 49	906 27	umeå
Wallgren Kjell	Lasarettsvägen 42 B	931 41	Skellefteå
Wermelin Tomas	Löfstigen 5 E	903 43	Umeå
Westman Bo-Staffan	Torvsjö	910 60	Åsele
Westman Einar	Stenbocksvägen 28	906 37	Umeå
Widmark Walter	Chapmansgatan 3	112 36	Stockholm
Viklund Erik	Viborgsvägen 1 8	73 50	Väja
Viklund Stig Henrik	S Lasarettsvägen 3 3 TR	931 32	Skellefteå
Viklund Sven Olov	Älvsbackagatan 10 B	931 35	Skellefteå
Yttergren Torbjörn	Måttgränd 158	906 24	Umeå
Åhman Arne	Olof Palmes Gata 3	903 23	Umeå
Åsander Karl Ivar	Backvägen 6	913 34	Holmsund
Öster Lars	Storgatan 39	930 55	Jörn

GUNDER HÄGG

Gunder Hägg, världen bäste medeldistanslöpare på 1940-talet,
i Rekord-Magasinets Idrottsalbum 1945

GUNDER HÄGGS BÄSTA RESULTAT:

800 meter	1.52,8	
1.000 meter	ej löpt	
1.500 meter	3.43,0	(världsrekord)
1 eng. mil	(1.609 m.)	4.02,0
2.000 meter	5.11,8	(världsrekord)
3.000 meter	8.01,2	"
2 eng. mil	8.42,8	"
3 eng. mil	13.35,4	"
5.000 meter	13.58,2	"

GUNDER HÄGGS MÅTT:

Längd	181 cm.
Benlängd	89 cm.
Bröstvidd	91 cm.
(efter inandning 99 cm.)	
Lårben (omkrets)	46 cm.
Vad (omkrets)	38 cm.
Vrist (omkrets)	23 cm.
Handled (omkrets)	18 cm.
Overarm (biceps)	26 cm.
Vikt (normalvikt)	68 kg.

Lunds FF:s damlag från början av 1970-talet. Klubben var föregångare till Sunnanå SK som blev bäst i Europa.

Fr v Birgitta Båga, Mattias Lindberg och koordinatör Staffan Brännström vid idrottscaféträffen om friidrott i Skellefteå den 26 september 2012. I nummer 1 2013 av Visuellt kommer ett referat och fler bilder från träffen.

Foto: Thomas Björklund